Ազգ
Azg
armenian daily
7 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2003 ՈՒՐԲԱԹ 204(2889)

Եվրոպան քննադատում է Վրաստանի, Ադրբեջանի եւ Հայաստանի ընտրությունները

ՔԻՇՆԵՎ, 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Չնայած եվրոպայի խորհրդի եւ ԵԱՀԿ-ի նշանակալի աջակցությանը, 2003 թվականին Հայաստանում, Ադրբեջանում եւ Վրաստանում անցկացված ընտրությունները չէին համապատասխանում միջազգային ստանդարտներին՝ նկատի առնելով դրա համար քաղաքական կամքի անհայտ բացակայությունն այդ երկրներում»: Այս մասին Քիշնեւում, որտեղ անցկացվում է եվրոպայի խորհրդի եւ ԵԱՀԿ բարձրաստիճան հանդիպումը, հայտարարել են եվրոպայի խորհրդի եւ ԵԱՀԿ գլխավոր քարտուղարներ Վալտեր Շվիմմերը եւ Յան Կուբիշը, եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեի նախագահ Նիկոլայե Դուդաուն եւ ԵԱՀԿ գործող նախագահ Յապ դե Հոոպ Շեֆֆերը: Այդ առնչությամբ հանդիպման մասնակիցները հայտարարել են այդ երկրներում վստահության արժանի ընտրություններ անցկացնելու ծրագրումների զարգացմանը ուղղված եվրոպայի խորհրդի, ԵԱՀԿ եւ ԵՄ համատեղ ջանքերի անհրաժեշտության մասին: եվրոպայի խորհրդի եւ ԵԱՀԿ ղեկավարները հայտարարել են նաեւ, որ չլուծված հակամարտությունները Հարավային Կովկասում դժվարացնում են ժողովրդավարական վերափոխումների, իսկական տարածաշրջանային համագործակցության եւ եվրոպայում հետագա ինտեգրացման գործընթացները: Հույս է արտահայտվել, որ Հարավային Կովկասի երեք երկրներում կայացած ընտրություններից հետո գոյություն ունեցող հակամարտությունների երկարաժամկետ լուծումներ գտնելու նոր հնարավորություն ի հայտ կգա:

Մեղավորներ փնտրելու ժամանակը

Ջրի ուակից բողոքում են նաեւ Նոր Նորքի 3-րդ, 4-րդ, 5-րդ զանգվածների, Էրեբունի համայնքի բնակիչները

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Երեկ երկրի գլխավոր տեսական սանիտարական բժիշկն ի լուր բոլորի պաշտոնապես հայտարարեց, որ Արաբկիր համայնքի տուժած բնակիչները կարող են այլեւս առանց վախենալու մոտենալ ջրի ծորակներին, եւ ջուրը եռացնելու անհրաժեշտություն չկա: Եթե հավասանք կլոր սեղանի մասնակիցներին (ովքեր ներկայացնում էին չարաբաստիկ վթարին առնչվող բոլոր կառույցները), վթարն իր բոլոր հետեւանքներով չեզոքացվել է:

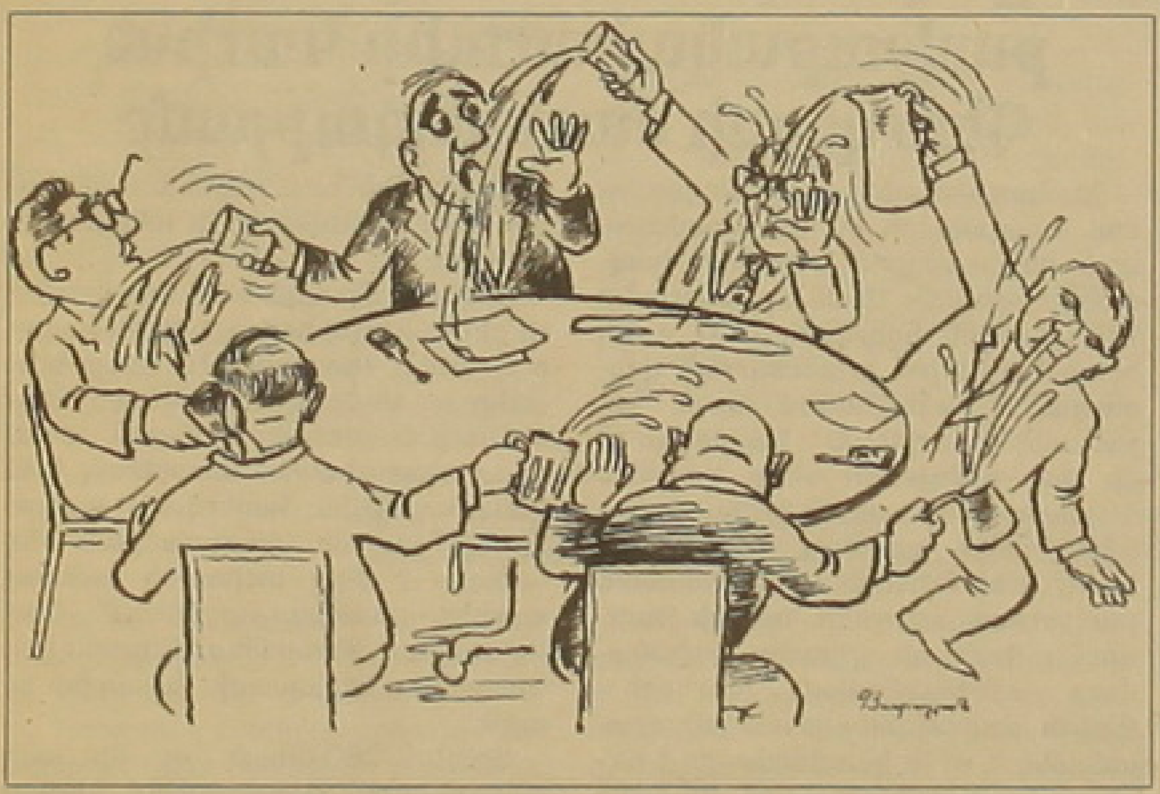

«Նորք» ինֆեկցիոն հիվանդանոցի տնօրեն Արա Ասոյանը հայտնեց, որ երեկ առավոտյա տվյալներով հիվանդանոցում գրանցվածների թիվը հասել է 213-ի: Նրանցից 60-ը դուրս է գրվել, 47-ը դեռ բուժվում են: Վերջին տուժածները հիմնականում մեծահասակներ են, ովքեր չնորմավորված ինքնաբուժումներից հետո ստիպված են եղել հիվանդանոց դիմել:

Վթարը վերացվել է, եւ եկել է մեղավորներին փնտրելու ժամանակը: Կլոր սեղանը հատատապես հիշեցնում էր հանրահայտ «Չի կարող պատահել» ֆիլմը, որի բոլոր հերոսները մեկը մյուսին չլսելով, մեկը մյուսից առաջ ընկնելով, փորձում են գլուխ հանել սողոմգոմորից: Դեռ ասուլիսը սկսելուց առաջ ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի նախագահի տեղակալ Արմեն Ղուլյանը միջանցքում տաք-տաք վիճաբանում էր «Ջրմուղկոյուղու» գործադիր տնօրեն Ռիչարդ Վոլֆինգի հետ:

Տես ♦ էջ 3

Մինչեւ 2008թ. լիովին կվերականգնվի Հայաստանի գազամատակարարումը

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Հայռուսգազարդ» ընկերությունն իր առաջնային խնդիրն է համարում առաջիկա հինգ տարիների ընթացքում լիովին վերականգնել մինչեւ Հայաստանի անկախացումը եղած գազամատակարարման մակարդակը, այն է՝ ունենալ 484 հազար բաժանորդ: Ինչպես հայտնեցին «Հայռուսգազարդ»-ի մամուլի ծառայությունից, նախկինում գազաֆիկացված տարածքներում գազի մատակարարումը վերականգնելուց հետո այդ գործընթացը կշարունակվի նաեւ այլ տարածքներում: Արդեն իսկ կան օրինակներ, երբ համայնքների նախաձեռնությամբ գազաֆիկացվել են երբեւէ գազ չստացած մի քանի գյուղեր:

Նույն աղբյուրի տվյալներով, 1997թ.-ից սկսված գազամատակարարման վերականգնման եւ գազաֆիկացման ծրագրերը վերջին երեք տարիներին ավելի մեծ թափ ստացան: Եթե 2002թ. առաջին վեց ամիսներին վերականգնվել է 4400 բաժանորդի գազամատակարարումը, ապա 2003թ. նույն ժամանակահատվածում՝ 18 հազար 300 բաժանորդի: Բաժանորդների ընդհանուր թիվը ներկայումս մոտ 165 հազար է:

Մրցակցային վերաբերմունքի...

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Ըստ Վլ. Ռուշայլոյի, Հայաստանն ու Ռուսաստանը

ընդհանուր նպատակներ եւ խնդիրներ ունեն տարածաշրջանում

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ նախագահին առընթեր անվտանգության խորհրդի քարտուղար, պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանը եւ ՌԴ անվտանգության խորհրդի քարտուղար Վլադիմիր Ռուշայլոն այսօր ստորագրեցին հայ-ռուսական ռազմական համագործակցության 2004 թ. ծրագիրը: Արձանագրության մեջ ընդգրկվել են երկու երկրների անվտանգության խորհրդի քարտուղարների փոխայցերի ժամանակացույցը, ընդհանուր տեսակետներն ու երկկողմ հետաքրքրություն ներկայացնող հարցերը:

Վ. Ռուշայլոն նկատեց, որ իր հերթական այցը Հայաստան եւ ստորագրված արձանագրությունը կնպաստեն երկկողմ հարաբերությունների ամրապնդմանն ու երկու երկրների միջեւ համագործակցության զարգացմանը: Նրա խոսքերով, ՀՀ նախագահի, անվտանգության խորհրդի քարտուղարի, ուժային կառույցների ղեկավարների հետ կայացած հանդիպումները վկայում են երկկողմ եւ բազմակողմ հարաբերությունների խորացման անհրաժեշտության մասին:

Ս. Սարգսյանը, կարեւորելով իր ռուս գործընկերոջ այցը, նշեց, որ հայ-ռուսական ամենակարեւոր պայմանագրերը ստորագրվել են անվտանգության քարտուղարների Հայաստան կատարած այցերից հետո, քանի որ այդ պաշտոնյաներն աշխատում են նախագահների հետ անմիջականորեն:

Վ. Ռուշայլոն նշեց, որ թեեւ Հայաստանն ու Ռուսաստանը չունեն ընդհանուր սահմաններ, բայց կան ընդհանուր նպատակներ ու խնդիրներ՝ տարածաշրջանում խաղաղության եւ կայունության պահպանման առումով: Նա ընդգծեց, որ երկկողմ հարաբերությունների զարգացումը ուղղորդվում է երկու երկրների նախագահների կողմից:

Տես ♦ էջ 2

Աշտարակում կոալիցիոն իշխանություն

ԱՇՏԱՐԱԿ, 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի որոշմամբ, Արագածոտնի մարզպետի տեղակալ է նշանակվել Հրաչյա Խաչատրյանը: Այս նշանակմամբ Արագածոտնում ձեւավորվեց կոալիցիոն իշխանություն, ի դեմս մարզպետ Գաբրիել Գյոզալյանի (ՀՅԴ), մարզպետի տեղակալներ Հանրապետական կուսակցության ներկայացուցիչ Սարգիս Սահակյանի եւ «Օրինաց երկիր»-ը ներկայացնող Հրաչյա Խաչատրյանի:

ԱՄՆ Սենատը կասկածի տակ է դրել Իլհամ Ալիեւի հաղթանակը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Նոյեմբերի 4-ին, առեւտրի, գիտության եւ տրանսպորտի ամերիկյան կոմիտեի ղեկավար, սենատոր Մակքեյնի առաջարկությամբ 2004 թ. ամերիկյան արտասահմանյան ֆինանսական օգնության մասին օրենքում ուղղում է մտցվել, ուր խիստ բացասական գնահատական է տրվում հոկտեմբերի 15-ին Ադրբեջանում կայացած նախագահական ընտրություններին:

Սենատոր Մակքեյնի առաջարկած ուղղման մեջ խոսվում է հոկտեմբերի 15-ի ընտրությունների ընթացքում իշխանությունների թույլ տված լուրջ կեղծարարությունների մասին, որ արձանագրել են բազմաթիվ միջազգային կազմակերպություններ: ԱՄՆ պետդեպարտամենտը եւս ընդունել է բազմաթիվ խախտումները, ներառյալ քվեաթերթիկների լցոնումը եւ ընտրական հանձնաժողովների անդամներին կեղծ արձանագրություններ ստորագրել ստիպելու փորձերը: Հոկտեմբերի 21-ին Պետդեպը հայտարարել է, որ ընտրությունների արդյունքները «վստահություն չեն ներշնչում»:

Մակքեյնի ուղղման մեջ նշվում է նաեւ, որ իրավապաշտպանական կազմակերպությունները արձանագրել են ցուցարարներից մեկի սպանություն եւ առնվազն 300-ի ձերբակալություն:

«2003 թվականի հոկտեմբերի 15-ին Ադրբեջանի նախագահական ընտրությունների ընթացքում խարդախության եւ ահաբեկման վերաբերյալ վստահելի հաղորդումները կասկածի տակ են դնում դրանց լեգիտիմությունը եւ Իլհամ Ալիեւի հաղթանակը»,- ասված է ուղղման մեջ:

ԱՄՆ նախագահին եւ պետքարտուղարին հանձնարարված է համոզել Ադրբեջանի կառավարությանը ստեղծել անկախ հանձնաժողով ԵԱՀԿ եւ եվրոպայի խորհրդի մասնակցությամբ՝ հետաքննելու համար խախտումները, որ տեղ են գտել ընտրությունների ընթացքում, եւ «անցկացնել նոր ընտրություններ, եթե այդ հանձնաժողովը հանգի այն եզրակացության, որ դա անհրաժեշտություն է»:

ԹԲԻԼԻՍԻ

Վրաստանում կրքերը հանդարտվել են

Պատգամավորական աթոռների համար սակարկում են իշխանությունները եւ ընդդիմությունը

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Թբիլիսի

Վրաստանի խորհրդարանական ընտրություններին հաջորդած եռօրյա ներքաղաքական լարվածությունը երեկ հանդարտվեց, զգացվում է, որ իշխանությունները եւ փողոց դուրս եկած ընդդիմությունը հետկուլիսյան բանակցություններ են սկսել՝ որոշելու, թե երկրի նոր խորհրդարանում ում որքան աթոռ է տրվելու:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը (ԿԸՀ) ընտրությունների արդյունքների մասին պարզ տեղեկություններ չի տալիս. ԿԸՀ մամլո ծառայությունից տեղեկացանք, որ Աջարիայից եւ Քվեմո Քարթլիից ընտրությունների արդյունքների մասին տեղեկություններ չեն ստացվում:

Ընդդիմությունը եւ ԵԱՀԿ դիտորդները նշում են, որ վերոնշյալ երկու շրջաններում ընտրությունները կեղծվել են աննախադեպ չափերով: Աջարիան համարվում է Ասլան Աբաշիձեի կալվածքը եւ չի վերահսկվում Թբիլիսիի իշխանությունների կողմից: ԿԸՀ-ից տեղեկացանք, որ այնտեղ քվեարկել է ավելի քան 200 հազար ընտրող, որոնց ավելի քան 90 տոկոսը, համաձայն «Աջարա» հեռուստատեսության, հօգուտ «Աղորձինեբա» կուսակցության, ինչը նշանակում է, որ ընտրությունների վերջնական արդյունքներով Աբաշիձեի կուսակցությունը կարող է զբաղեցնել երկրորդ կամ երրորդ տեղը նոր խորհրդարանում:

Տես ♦ էջ 8

ԱԶԳ

Ընթացիկ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Պետական ընկերություններին առաջարկվում է կորպորատիվ կառավարում

Էներգետիկ ոլորտի, խմելու եւ ոռոգման ջրի ընկերությունների, Երեւանի մետրոպոլիտենի 2004-2007 թթ. ֆինանսական առողջացման ծրագրերի եւ կառավարման արդյունավետության բարձրացման մասին երեկ խոսեց այդ նպատակով ստեղծված միջգերատեսչական հանձնաժողովի նախագահ, ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի փոխնախարար Մերուժան Միքայելյանը: Տեղեկացնելով, որ կառավարությունը հավանություն է տվել հանձնաժողովի առաջարկներին, նա փորձեց համառոտ (ինչը չստացվեց) ներկայացնել դրանք:

Հանձնաժողովի նախագահը նշեց, որ խնդիրներ են առկա ջրային տնտեսության եւ էներգետիկայի ընկերությունների շահագործման ծախսերի ոլորտում: Խմելու ջրի ինքնարժեքում մեծ է էլեկտրաէներգիայի բաժինը: Դրա խնայողությունը հնարավորություն կտա մյուս ծախսերն ավելացնել: Մասնավորապես համակարգի աշխատակիցների շատ ցածր աշխատավարձերը (10-12 հազար դրամ) նախատեսվում է հասցնել մինչեւ 60 հազար դրամի: Ծրագրվում է նաեւ եկամուտների աճ: Այդուհանդերձ, «Հայջրմուղկոյուղին» դեռեւս կշարունակվի սուբսիդավորվել պետբյուջեից, իսկ Երեւանի ջրմուղ-կոյուղին կանցնի ինքնածախսածածկման:

Կառավարման համակարգի գլխավոր թերությունն այն է, որ շարունակում է գոյատեւել նախկին պլանային տնտեսության ժամանակ գործություն ունեցող նախարարություն-ձեռնարկություն ուղղահայաց ենթակայությունը: Դրա հետ մեկտեղ շատ բաներ անորոշ են մնացել եւ չեն համապատասխանում ներկա տնտեսակարգին: Այստեղ հանձնաժողովն առաջարկել է պետական բաժնեմաս ունեցող ձեռնարկությունների համար կորպորատիվ կառավարում: Դա նշանակում է տնօրենների խորհրդի ստեղծում եւ գործադիր կառավարման իրականացում ֆինանսական խրախուսման եւ պատժի մեթոդներով: Խորհուրդների անդամները չպետք է լինեն նախարարության աշխատակիցներ, որպեսզի կախվածություն չունենան տվյալ գերատեսչությունից: Սակայն այդ անցումն աստիճանաբար պետք է տեղի ունենա:

Էներգետիկայի ոլորտում առկա լուրջ խնդիրներից է մոտ 113 մլրդ դրամ կուտակված պարտքը, որից 23 մլրդ դրամը լուծում չգտնող պարտք է համարվում: Վերջինիս մարման համար առաջարկվել է երկարատեւ վարկավորման միջոցներ գտնել: Էլեկտրաէներգիայի ներմուծման-արտահանման գործընթացների վերաբերյալ որոշվել է ներմուծումն ամբողջությամբ չազատականացնել, իսկ արտահանումն ընդհակառակը՝ ազատականացնել:

Խոսելով ջրի, էլեկտրաէներգիայի եւ գազի սակագների մասին Մերուժան Միքայելյանը կարծիք հայտնեց, որ դրանք պետք է մնան նույնը: Հանձնաժողովի կարծիքով, չպետք է տարբերակվի նաեւ ջրի սակագինն ըստ մայրաքաղաքի եւ մյուս բնակավայրերի:

«Ազգի» հարցը միջգերատեսչական հանձնաժողովի նախագահին առնչվում էր էլեկտրատրանսպորտին: Հանձնաժողովը պետք է առաջարկություններ ներկայացներ նաեւ այս ոլորտի ֆինանսական առողջացման եւ կառավարման արդյունավետության վերաբերյալ. «Արդյոք հանձնաժողովն առաջարկե՞լ էր էլեկտրատրանսպորտի խնդիրների լուծման համար վերացնել էլեկտրատրանսպորտը», մեր հարցին Մերուժան Միքայելյանը պատասխանեց, որ այդ ոլորտի խնդիրներով հանձնաժողովը զբաղվել է աշխատանքների առաջին փուլում: Իսկ երկրորդ փուլում չի զբաղվել եւ առաջարկություններ չի ներկայացրել էլեկտրատրանսպորտի (տրամվայ, տրոլեյբուս) վերաբերյալ, որովհետեւ այստեղ կառուցվածքային փոփոխություններ են եղել:

Տեղեկացնենք, որ կառավարության աշխատակազմի ղեկավար, նախարար Մանուկ Թոփուզյանը երեկ ներկայացրեց հակակոռուպցիոն ռազմավարությունը եւ միջոցառումների ծրագիրը, որը նույնպես հաստատվել էր կառավարության նիստում:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ըստ Վլ. Ռուշայլոյի, Հայաստանն ու Ռուսաստանը ընդհանուր նպատակներ եւ խնդիրներ ունեն տարածաշրջանում

Սկիզբը էջ 1

Բացի այդ, գնահատելով Հարավային Կովկասում ստեղծված իրադրությունը, ՌԴ անվտանգության խորհրդի քարտուղարը նշեց, որ անհրաժեշտ է ակտիվացնել փոխգործակցությունը ինչպես երկկողմ, այնպես էլ «Կովկասյան քառյակի» շրջանակներում, մշակել ընդհանուր գործողություններ, որ «մեր ընդհանուր տունը եւ տարածաշրջանի ժողովուրդներն ապրեն խաղաղ»: Վ. Ռուշայլոյի խոսքերով, վերջին շրջանում այս առումով որոշ թերություններ կան, որոնք շտկելու նպատակով ծրագրվում է 2004 թ. առաջին քառորդում կազմակերպել երեք երկրների ներկայացուցիչների հետ հանդիպումներ: Արդեն համաձայնություն է ձեռք բերվել նաեւ Վրաստանի հետ, եւ առաջիկայում կորոշվի հանդիպման վայրը:

Պատասխանելով լրագրողների՝ ՆԱՏՕ-ին Հայաստանի հնարավոր անդամակցության հեռանկարի մասին հարցին, Ա. Սարգսյանը նշեց, որ ներկայումս արտաքին քաղաքական մարմինները չեն քննարկում այս հարցը, բայց Հայաստանը խորացնում է իր հարաբերությունները Հյուսիսատլանտյան դաշինքի, եվրոպական պետությունների, ԱՄՆ-ի հետ, ինչը նույնպես նպաստում է անվտանգության ապահովմանը:

Անդրադառնալով ղարաբաղյան հիմնախնդրի կարգավորմանը, Վ. Ռուշայլոն ասաց, որ Ռուսաստանը ձգտում է իր գործողություններով նպաստել խնդրի լուծմանը եւ իր ցանկությունները չի պարտադրելու երկրներից որեւէ մեկին: Նա նշեց, որ Ադրբեջանում նախագահական ընտրություններից հետո պետք է որոշ ժամանակ անցնի, եւ ղարաբաղյան խնդրի խաղաղ կարգավորման գործում հիմնական դերը պետք է կատարեն երկու երկրների նախագահների հանդիպումները:

Այսօր նախատեսված էին ՌԴ անվտանգության խորհրդի քարտուղարի այցը Ծիծեռնակաբերդ, նաեւ՝ հանդիպում Հայրենական մեծ պատերազմի վետերանների հետ:

Անբարեխիղճ կատարողներն «անվճարունակ» պարտապանների են փնտրում

2001 թ. նոյեմբերի 13-ին Երեբունի եւ Նուբարաշեն համայնքների առաջին ատյանի դատարանը բավարարել է Գրիգոր Հովհաննիսյանի հայցապահանջը՝ վճռելով Երեւանի բնակիչ Կարինե Գրիգորյանից հօգուտ նրա բռնագանձել 2600 ԱՄՆ դոլար: Նշված գումարը Գ. Հովհաննիսյանը նրան տվել էր փոխառությամբ, սակայն Կ. Գրիգորյանը հրաժարվել է սահմանված ժամկետում վերադարձնել այն: Մինչեւ վճիռ կայացնելը, դատարանի որոշումով, 2001 թ. սեպտեմբերի 27-ին ԴԱՀԿ ծառայության Երեւանի ստորաբաժանման հարկադիր կատարող Սողոմոն Սողոյանը հայցի ապահովման միջոց արգելանք է դրել պարտապանի գույքի վրա՝ հաշվառելով ընդամենը 4 անուն գույք, 195 հազար դրամ արժողությամբ:

Մնացյալ գումարը գանձելու հարցը մնացել է առկախ, քանի որ վճռի կատարման ժամանակ պարզվել է, որ պարտապաններին պատկանող Էրեբունի 25 շենքի 19 բնակարանն արդեն իսկ գրավ էր դրված «Հայագրոբանկում» եւ 2002 թ. մայիսին բանկը այն վաճառել է ուրիշի: Սակայն մինչեւ վաճառելը Գրիգոր Հովհաննիսյանը եղել է Կ. Գրիգորյանի բնակարանում եւ անձամբ հաշվառել պարտապանի գույքը՝ խոհանոցի ու ննջարանի կահույքներ, դաշնամուր, սպասք, ջահեր, գորգեր եւ այլն:

Հարեւանները պատմեցին, որ Կարինե Գրիգորյանը բնակարանն ազատելուց առաջ 3 բեռնատար մեքենա իրեր է տեղափոխել: Նրանց ասելով, տան իրերն ու կահույքը տեղափոխել է հարազատների մոտ, իսկ մի մասը, այդ թվում նաեւ բնակարանից հանած դռներն ու պատուհանները տեղավորել տան նկուղում: Այնուհետեւ նախկին տանտերերը նաեւ բնակարանի նոր սեփականատիրոջն են առաջարկել գնել նկուղը, որը գնահատել են 500 դոլար եւ բնակարանից ավար վերցրած պատուհանները, որը վաճառում են 100 դոլարով: Բայց քանի որ հարկադիր կատարող Ս. Սողոյանը ոչ արգելանք դնելու ժամանակ է «տեսել» պահանջատեր Գ. Հովհաննիսյանի թվարկած գույքը, ոչ էլ հետո է «տեղյակ» եղել հարեւանների մատնանշած 3 բեռնատար գույքի մասին, 83-ամյա Գրիգոր Հովհաննիսյանը շարունակելու է դռներ բախել իր գումարը հետ ստանալու ակնկալիքով, եւ ամեն անգամ նրան պատասխանելու են, որ պարտապանն անվճարունակ է:

Ս. Պ.

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ» ՀԵՌՈՒՍՏԱԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հեքիաթ, որ 2 տարեկան է

Երեկ Հ. Թումանյանի անվան տիկնիկային թատրոնում երեխաները հնարավորություն ունեին ոչ թե հեռուստացույցից, այլ իրականում ծանոթանալ Ինչուիկի, Չի Կարելիի, Լիլիթիկի, Բարձի եւ «Հայրենիք» հեռուստաընկերության մյուս հերոսների հետ: Նրանք միասին նշում էին «Հայրենիք»-ի 2-ամյակը: Դեռ այն ժամանակ, երբ ստեղծվեց բացառապես երեխաների համար նախատեսված այս հեռուստաընկերությունը, լուրեր էին պտտվում, որ ընտանիքներում երկրորդ հեռուստացույց գնելու անհրաժեշտություն է առաջացել: «Երեխաների հետ անմիջական շփում չկա, բայց նրանք միշտ մեզ հետ են: Այն ամենը, ինչ մենք անում ենք նրանց համար, պատասխանն իմպուլսներով զգում ենք: Եթե դա չլինի, ոչինչ չի շարունակվի», ասում է Ինչուիկը:

Կարեւորը, ըստ հերոսների, այն է, որ երեխաներն այսպիսով իրենց հեքիաթն են ունենում, իրենց երազը, կերպարներ, որ միշտ մնալու են իրենց հետ: «Դրսում մեզ հաճախ ճանաչում են, ճանաչում են ձայնից, մազերից, նույնիսկ՝ հայացքից, դեմքի արտահայտությունից, - ասում է Չի Կարելին: - Բայց մենք, իհարկե, ցույց չենք տալիս, որ իրենց իմացած հերոսներն ենք, այլապես նրանց մեջ հեքիաթը կկոտրվի»:

«Ես շատ-շատ եմ սիրում Չի Կարելիին, որովհետեւ ինքը իմ նման է,- ասաց փոքրիկ Հայկը:- Ես սիրում եմ, որ ինքը ուրախացնում է բոլորիս: - Հետո մի քիչ մտածեց ու ասաց,- Ես ուզում եմ, որ «Հայրենիք» ալիքը չանջատվի»:

Լիլիթիկի կարծիքով այս երկու տարում հեռուստաընկերությունը փոխադարձ սեր ծնեց երեխաների ու իրենց հերոսների միջեւ: Չի Կարելին էլ հույս ունի, որ «Հայրենիք»-ը դեռ երկար-երկար կապրի:

«Հայրենիք»-ը բոժոժի միջից ծնունդ տվեց, դարձավ գեղեցիկ, բազմագույն թեւերով թիթեռնիկ, որը շարունակելու է իր գույներով հիացնել երեխաներին», - ասաց Լիլիթիկն ու ժպտաց:

ԹԱՄԱՐ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

Արամ Խաչատրյանի 100-ամյակին նվիրված փառատոնային համերգ՝ թավջութակահարուհի Կարինե Գեորգյանի մասնակցությամբ

Հայաստանի պետական ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի եւ Հայ երաժշտական ինֆորմացիոն կենտրոնի կազմակերպությամբ Արամ Խաչատրյանի 100-ամյակին նվիրված «XXI դարի հեռանկարները» երաժշտական փառատոնի շրջանակներում այսօր Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի մեծ դահլիճում տեղի կունենա Հայաստանի պետական ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի համերգը, որին կմասնակցի Մեծ Բրիտանիայից ժամանած թավջութակահարուհի Կարինե Գեորգյանը: Համերգի գլխավոր հովանավորը «Բրիտանական խորհրդի» (British council) հայաստանյան գրասենյակն է, որ եւ կազմակերպել է արտիստուհու հրավերը Երեւան: Այսօրվա համերգին կհնչեն Արամ Խաչատրյանի «Թավջութակի ռապսոդիան» եւ Բեռլիոզի «Ֆանտաստիկական սիմֆոնիան»: Մենակատարը՝ թավջութակահարուհի Կարինե Գեորգյանը, 24-ամյա ընդմիջումից հետո հանդես կգա հայ երաժշտասեր հանրության առջեւ:

Երեկ «Բրիտանական խորհրդի» գրասենյակում այս առիթով կազմակերպված մամուլի ասուլիսին մասնակցում էին ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի դիրիժոր Էդվարդ Թոփչյանը, Կարինե Գեորգյանը, «Բրիտանական խորհրդի» տնօրեն Ռոջեր Բաղդը:

Արտիստուհին բնորոշ խառնվածքով եւ էսթետիկ ազատությամբ Կարինե Գեորգյանը ներկայացրեց հայաստանյան իր այցելության նպատակը (Հայաստանում արտիստուհին կմնա մինչեւ նոյեմբերի 10-ը: Նոյեմբերի 7-ի համերգից հետո արտիստուհին կանցկացնի Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայում հաջորդ օրը կայանալիք վարպետության դասը), ինչպես նաեւ ապագա հյուրախաղերի ծրագրերը: Նա շատ ավելի պատանցիկ անդրադարձավ իր ստեղծագործական այնքան հարուստ եւ հետաքրքրական կյանքին՝ որոշ դրվագներ ներկայացնելով ընտանեկան եւ անձնական կյանքից:

Ծնվել է Մոսկվայում՝ երաժիշտների ընտանիքում, հայրը թավջութակահար Արմեն Գեորգյանն էր, մայրը երգչուհի էր: Սովորել է Մոսկվայի Գնեսինների երաժշտական ինստիտուտում, կոնսերվատորիայում աշակերտել է Մ. Ռոստրոպովիչին: Համերգային ելույթներով հայտնի նվագախմբերի հետ հանդես է եկել աշխարհի ամենատարբեր բեմահարթակներում՝ Մեծ Բրիտանիա, Գերմանիա, Ավստրալիա, Ճապոնիա, Չինաստան, Ֆրանսիա եւ այլն:

Մինչեւ 1980-ական թթ. մի քանի անգամ եղել է Հայաստանում, Գերմանիայում ապրելու տարիներին մեր հանրապետության համար դժվարին ժամանակներում օգնություն է ուղարկել Երեւանի Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիային: Իր երաժշտական կատարումներում հաճախ է անդրադառնում հայ երաժիշտների ստեղծագործություններին՝ Առնո Բաբաջանյանի, Արամ Խաչատրյանի, Տիգրան Մանսուրյանի (որոնց հետ մտերմություն եւ ստեղծագործական համագործակցում արտիստուհին ունեցել է շատ վաղուց): Այժմ ապրում է Լոնդոնում, տարեկան ունենում է բազմաթիվ հյուրախաղեր, վարպետության դասեր է տալիս Մանչեստրի կոնսերվատորիայում, ակտիվորեն զբաղվում է հայ երաժշտության պրոպագանդմամբ:

Պետական ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի դիրիժոր Էդուարդ Թոփչյանն ասաց, որ հպարտություն է նման փառատոնի շրջանակներում տեղի ունեցող համերգին՝ Կարինե Գեորգյանի նման թավջութակահարուհու մասնակցությունը, եւ հույս հայտնեց, որ գոնե տարին մեկ անգամ առիթ ունենան համագործակցելու:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Ինտերնետային էջ ամերիկյան օգնության մասին

Ինչպես տեղեկացանք ԱՄՆ դեսպանատան հասարակայնության հետ կապերի բաժնից, երեկ Վաշինգտոնում ավարտվել են հայ-ամերիկյան տնտեսական համագործակցության աշխատանքային խմբի երկօրյա քննարկումները: Դրանք առնչվում էին կոռուպցիայի դեմ պայքարին, տնտեսական զարգացման բնագավառում ԱՄՆ տեխնիկական օժանդակության, համաշխարհային առեւտրի, էներգետիկայի խնդիրներին: Հայաստանի պատվիրակությունը գլխավորում էր ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Վարդան Խաչատրյանը, իսկ ամերիկյան կողմը ներկայացնում էր դեսպան Կառլոս Պասկուալը: Աշխատանքային խմբի հաջորդ հանդիպումը տեղի կունենա 2004 թ.-ին Երեւանում: Դեսպանատան հասարակայնության հետ կապերի բաժնից տեղեկանում ենք նաեւ, որ ԱՄՆ Կոնգրեսի հայկական հարցերով խմբակցության անդամներին եւ անձնակազմին դեսպան Ջոն Օրդուեյը ներկայացրել է «ԱՄՆ կառավարության օգնությունը Հայաստանին» ինտերնետային էջը: Ինտերնետային էջը, որի հասցեն է www. usa.am/assistance, պարբերաբար կնորացվի:

Ա. Մ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Լրագրողների սենեակ / հեռ. 581841
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Apple Macintosh համակարգային շարուածք «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԵՐԹՈՒՂԱՅԻՆ ՏԱՔՍԻՆԵՐ

Ի՞նչ փոխվեց վթարից հետո

Պարզապես հիմա կռանալու փոխարեն իրար գիրկ ենք նստում

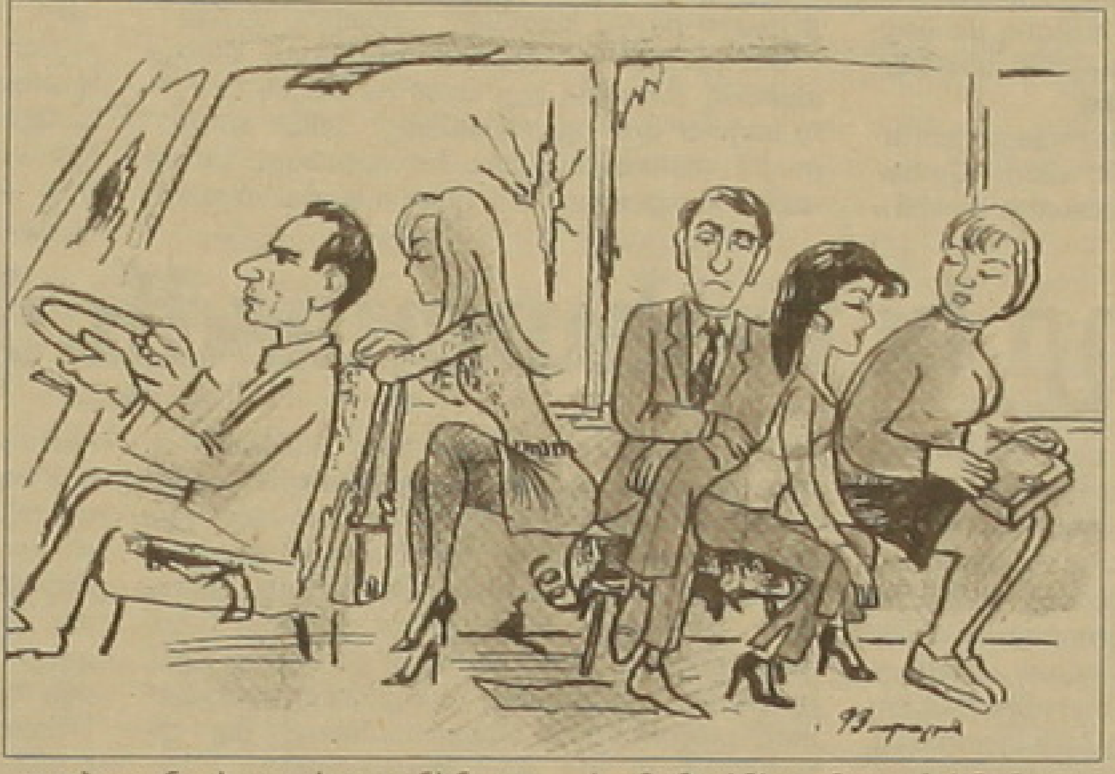

Ոչինչ էլ չփոխվեց: Նույն կեղտոտ, մաշված, երթեւեկության համար ոչ պիտանի «ռաֆերն» ենք նստում: Իսկ նոր «գազելները» հին «ռաֆերից» շատ ավելի վատն են: Չոր են, նստած տեղում անընդհատ այս ու այն կողմ ես ընկնում եւ 10-20 րոպեի ընթացքում այնքան ես հոգնում ու նյարդայնանում, որ ամբողջ օրն ուշքի չես գալիս: Բացի վերոհիշյալից, շատ քիչ է պատահում, որ երթուղայինում նստելու տեղ լինի: Այն քաղաքացիները, ովքեր նստելու տեղ չլինելու դեպքում երթուղային չեն բարձրանում, առաջացնում են վարորդի, նաեւ շատ հաճախ ուղեւորների, մեղմ ասած, զարմանքը: Բայց եթե նստած վիճակում երթեւեկելն է անտանելի, պարզ է, թե կանգնած (իրականում՝ կռացած) վիճակում ինչ կլինի: Նշենք, որ նստած երթեւեկողները միշտ նեղվում են կանգնած (կռացած) ուղեւորներից, որովհետեւ վերջիններս պարզապես նստածների շնչին են նստում: Այսպիսի իրավիճակ էր մինչեւ նոյեմբերի 5-ի վթարը, այսպես է նաեւ վթարից հետո: Տարբերությունն այն է, որ դարձյալ նստելու տեղ չունենալու դեպքում ուղեւոր են վերցնում՝ նստածներին պարտադրելով, որ կանգնածներին (կռացածներին) տեղ տան: Հիմա մեկ նստատեղին 2-3 հոգի է «նստում»: Այսպես, հավանաբար, վարորդներին հրամայել են վերեւներից: Այնպիսի տպավորություն է, որ վթարի պատճառը կանգնած ուղեւորներն են եղել: Իսկ երբ կանգնածները նստում են նստածների վրա, հարցը լուծվում է, վթարի վտանգը՝ վերանում: Ինչ լավ է, այլեւս վթար չի լինի: Սա այսպիսին է մեր իշխանությունների տրամաբանությունը: Կամ գուցե հարցն այս կերպ լուծելով հույս ունեն, որ իրենց շահույթը չի պակասի, իսկ հաջորդ վթարներին քիչ զոհեր եւ տուժողներ կլինեն:

Ա. Ա.

Էսպես չի լինի... կամ կլինի

- Չէ, սա պարզապես խառնաշփոթ է: Մարդիկ պատրաստ չէին (Վլադիմիր, 40 տարեկան, գործազուրկ):

- Իսկապես, ժամերով սպասում ես, սպասում: Ախր սա հարցի լուծում չէ (Մարիետա, 35 տարեկան, տնտեսագետ):

- Իսկ ես կարծում եմ, որ շատ էլ ճիշտ են վարվում: 2 օր առաջ տեղի ունեցածը դաս չեղա՞վ: Մեզանից յուրաքանչյուրը կարող էր տուժածների փոխարեն հայտնվել, էլ չեմ ասում մահացածների (Քնարիկ, 70 տարեկան, թոշակառու):

- Այնուամենայնիվ, այսպես լավ է: Հանգիստ տեղ ես հասնում: Նստելուց էլ բան ես հասկանում, թե չէ այնպես ինչի նման էր: Իսկ որպեսզի պրոբլեմներ չլինեն եւ սրան-նրան էլ չմեղադրեն, ավելի լավ է մի քիչ շուտ դուրս գալ տնից (Արա, 46 տարեկան, գործազուրկ):

- Ախր այն ժամանակ բողոքում էինք, թե ուշադրություն չեն դարձնում, ուղեւորները ծոմռված են տեղ հասնում, երթուղային տաքսիներն էլ անսարք վիճակում աշխատեցնում են: է, հիմա էլ մարդիկ ուշադրություն են դարձնում, էլ ի՞նչ են ուզում (Գուրգեն, 72 տարեկան, թոշակառու):

- Չէ, պարզապես բնակիչները չէին սպասում, որ այսպիսի խստությամբ գործունեություն կիրականացնեին, անակնկալի եկան: Ոչինչ, մի քանի օր էսպես կլինի, բայց հետո կսովորեն (Հարություն, 53 տարեկան, ինժեներ):

- Հասկացեք, վերջ ի վերջո, մերոնք կարգ ու կանոնի սովոր չեն: Կամ մեխին են խփում, կամ նալին (Սուսաննա, 47 տարեկան, հաշվապահ):

- Գիտեք ինչ, հասկանում եմ, որ մեր անվտանգության համար են անում, բայց ախր մարդ ենք չէ՞: Մեկը շտապում է աշխատանքի, մյուսը՝ դասի, երրորդն էլ դեպք է պատահել, անհրաժեշտ է շուտ տեղ հասնել, ի՞նչ անեն: Մի բան պետք է մտածել, էսպես չի լինի (Լարիսա, տնային տնտեսուհի, 28 տարեկան):

- Իմ կարծիքով, ավտոբուսները որ բերեն, ինչ-որ տեղ կմեղմացնի հարցի լուծումը, թե չէ կամ բնակիչներն են մեղք, կամ վարորդները (Վահե, 21 տարեկան, ուսանող):

- Դե լավ, վերջացրեք, սա ինչ խստություն է որ: Մի քիչ սեղմել են, հայոց հարցը սարքեցին: Ես կարծում եմ, որ նույնիսկ քիչ է: Պետք է անգամ ուղեւորներին էլ տուգանել, որոնք կարգը խախտում են: Սիրում են, որ իրար գիրկ նստած մի քանի հարկով տեղ հասնեն, հետո էլ բողոքեն, թե սա ինչ երկիր է (Տիգրան, 50 տարեկան, վաճառող):

- Եթե այսպես շարունակեն, շատ լավ է: Միայն թե մի քանի օր անց չթուլացնեն ու հետո էլ մոռացության չտան (Սոնյա, 43 տարեկան, զինվորական):

Ինչպես հասկացաք, խոսքը վերաբերում է մի քանի օր առաջ Հերացու եւ Կորյունի փողոցների խաչմերուկում տեղի ունեցած վթարի հետեւանքով մայրաքաղաքում կազմակերպված համապատասխան միջոցառումներին: Մեր փոքրիկ շրջայցի սահմաններում ներգրավված բնակիչների կարծիքներից փորձեցինք կազմել խճանկար երկխոսություն, որպեսզի պարզենք նրանց դիրքորոշումը խնդրի վերաբերյալ:

ԱՆՆԱ ԳԶԻՐՅԱՆ
ԾՈՎԻՆԱՐ ՄՈՍՈՅԱՆ

ՋՐԱՊԱԿԱՍՈՒՄ

Մեղավորներ փնտրելու ժամանակը

Սկիզբը էջ 1

Հետո, արդեն կլոր սեղանի շուրջ դասախոսումների հիմնական թիրախ դարձավ Ռիչարդ Վոլֆինգը: Վթարի նրա վարկածը հետեւյալն է. վթարը տեղի է ունեցել էլեկտրալամպերի գործարանի տարածքում գտնվող ջրամբարում: Կոյուղատարն անմիջապես ջրամբարի կողքին է, այն շատ հին է, եւ կատարվածն անսպասելի չէր: Կոյուղին խցանվել է եւ լցվել ջրատարների մեջ: Բնակչությանն անմիջապես չեն տեղեկացրել այդ մասին, որովհետեւ չեն պատկերացրել աղետի չափերը: Իսկ վթարներ հաճախակի են լինում:

Ջրմուղի 20-30 ժամ ուշ գլխի ընկնելը, այլ կերպ ասած՝ տհասությունը, պատճառ դարձավ, որ հիվանդների քանակը բազմապատկվի: Բայց թե ինչու «գլխի ընկնելուց» հետո էլ կարգին տեղեկատվություն չեն կազմակերպել՝ օգտագործելով ոչ թե 1 կամ 2 («Արմենիա» եւ Հ1) հեռուստաալիքներ, այլ ողջ լրատվական ցանցն ու նաեւ բարձրախոսներով թաղից թաղ հայտարարություններ կազմակերպելը, անհասկանալի է: Վախենո՞ւմ էին մեծ աղմուկից, թե դրա անհրաժեշտությունն էլ գլխի չէին ընկել:

Ռիչարդ Վոլֆինգն ասաց նաեւ, որ բոլոր ջրամբարների տարածքում զինվորական վերահսկողություն է իրականացվում: Հիշեցնենք, որ նախորդ օրն ԱԺ-ում տարածքային կառավարման եւ ենթակառուցվածքները համակարգող նախարար Հովիկ Աբրահամյանը համաձայնելով պատգամավոր Վարդան Մկրտչյանի հարցադրմանը, թե ջրամբարի տարածքում ռազմական հսկողություն չի կատարվում, խոստացավ կարգավորել խնդիրը: Թե 2 իրավասուներից ում հավատալ, բարդ է ասել:

Ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի նախագահի տեղակալ Արմեն Ղույանի մեկնաբանությունը վթարված տեղամասերի ավելի մեծ աշխարհագրություն էր ենթադրում՝ ջրամբարի տարածքը մեծ հասկացություն է, խողովակաշարերը, նաեւ ատորինի ջրագծերը՝ շատ, եւ հնարավոր է, որ վթար է եղել միանգամից մի քանի հատվածներում: Շրջակայքում նաեւ մասնավոր տներ, ջերմոցներ կան, վթարի օրը հորդառատ անձրեւ էր տեղում: Մի խոսքով, բոլոր պայմաններն առկա էին: Համենայն դեպս, իրենք անջատել են բոլոր կասկածելի ջրաղբյուրները, այժմ 300 լ/վրկ ջուր պակաս է մատակարարվում համայնքին, ջրի հիպերքլորացումը շարունակվում է, եւ վախենալու բան չկա: Իսկ «Արզնի» թռչնաբուծական ֆաբրիկան կատարվածում մեղքի բաժին ունի, թե ոչ, ոչ ոք չկարողացավ ասել: Աղտոտված ջուրը մանրէների մեծ համակազմ է բովանդակում, եւ դժվար է ենթադրություններ անել այդ մասին:

Իրավասուների խնդիրը, անշուշտ, լրագրողներին, եւ նրանց միջոցով նաեւ հանրությանը հանգստացնելն էր: Բայց հիպերքլորացված ջուրն էլ արդյոք վտանգավոր չէ՞ սպառողի առողջության համար: Ցանկացած քիմիական նյութ, հենց նույն առողջապահների պնդմամբ, բացասական ներգործություն ունի, որի ազդեցությունն անմիջական չէ, բայց տարիներ անց իր սեւ գործն անում է: Առավել եւս եթե դրա պարունակությունը (ինչպես այս դեպքում) վեր է սահմանված նորմաներից:

Ինչեւէ, եղածն արդեն եղել է, բայց իմանանք՝ սրանից հետո բնակչությունը որքանո՞վ է ապահովագրված նման փորձանքներից: Ջրմուղագործների ու առողջապահների պատասխանն ամենեւին մխիթարական չէր: Բազմիցս կրկնված նույն փաստարկը բերվեց՝ համակարգը նորոգելու ու վերակառուցելու համար հարյուրավոր միլիոններ են պետք: Վոլֆինգը խոստանում է՝ Համաշխարհային բանկի երկրորդ վարկային ծրագիրը կհասցեագրվի կոյուղատարների վերականգնմանը: Մինչ այժմ միայն լսել ենք, որ «Էյ յութիլիթին» համակարգի կառավարման օպերատորի դեր է կատարում: Եվ առաջին վարկային ծրագիրն ամբողջությամբ գնացել է այդ նպատակին: Բայց այդ խնդիրն արդյոք առաջնայի՞ն էր, եթե կառավարելու էին ավերակների վրա: Ոլորտի բազում մասնագետների վկայությամբ, ջրագծերի, կոյուղագծերի, ատորինի գծերի, ջրի բաշխիչ ցանցերի հստակ քարտեզագրում ու հաշվառում չկա ոչ Երեւանի, ոչ էլ Երեւանը սպասարկող գոտիների կտրվածքով: Հենց Վոլֆինգի խոստովանությամբ՝ միշտ էլ բացահայտում են մի բան, որ չպիտի լիներ, բայց կա:

Ասուլիսի ավարտին «Շանթի» լրագրողուհին սենսացիոն հայտարարություն արեց: Երեկ հեռուստաընկերություն է լցվել տագնապած բնակիչների մեծ հոսք Նոր Նորքի 3-րդ, 4-րդ, 5-րդ զանգվածներից, Էրեբունի համայնքից, ովքեր իրենց հետ պլաստե տարաների մեջ բերել են կասկածելի բաղադրությամբ ակնհայտորեն աղտոտված ջուր: Այս մասին իրավասուները տեղեկացան միայն կլոր սեղանի շնորհիվ: Սակայն Երեւանի գլխավոր ջրմուղագործ Վոլֆինգի սառնարյուն պատասխանն առավել քան վրդովեցուցիչ էր. «Դա այսօրվա թեմային չի վերաբերում»:

Նորադուսի միջադեպի եւս մի տարբերակ

Պատմում են տուժողի ներկայացուցիչները

Մեր ընթերցողներն արդեն ծանոթ են պատմությանը, թե փաստաբան Ռուբեն Ռշտունու ներկայացմամբ Գավառում բանդա է գործում: Չանդրադառնալով մանրամասներին, հիշեցնենք, որ խոսքը Գավառի Նորադուս գյուղում տեղի ունեցած պատմության մասին է, երբ Սեւան ազգային պարկի Գավառի տարածքի տնօրեն Վրեժ Գրիգորյանի եւ այդ գյուղի բնակիչ Գարուն Մանուկյանի միջադեպի հետեւանքով Գարուն Մանուկյանը դանակի հարվածներ է ստացել, ապա մահացել:

Ինչպես ներկայացնում էր Ռուբեն Ռշտունին, այս պատմությունից հետո Գարուն Մանուկյանի ընկերներն ու հարազատները փորձել էին հաշվեհարդար տեսնել Վրեժ Գրիգորյանի ընտանիքի հետ, հրկիզելով նրանց տունը, ենթադրաբար տանը գտնվող ընտանիքի անդամների վրա կրակահերթեր արձակելով:

Պրն Ռշտունու եւ Վրեժ Գրիգորյանի մոր՝ Քնարիկ Գրիգորյանի կողմից այս պատմության պատճառ ներկայացվեց այն, թե Վրեժ Գրիգորյանն ի պաշտոնե միշտ խոչընդոտել է ձկնագողերին, փայտանյութի ատորինի վաճառքով զբաղվողներին: Եվ, որպեսզի Վրեժ Գրիգորյանի հետ պարզի իր հարաբերությունները, Գարուն Մանուկյանն ընդհարվել է Գրիգորյանի հետ:

Այս ամենն՝ ըստ Ռուբեն Ռշտունու եւ Քնարիկ Գրիգորյանի: Երեկ նույն միջադեպի վերաբերյալ բացարձակապես այլ պատմություն ներկայացրին տուժող Գառնիկ Մանուկյանը՝ Գարուն Մանուկյանի հայրը եւ նրա փաստաբան Ռուբեն Բալաբանյանը:

Պրն Բալաբանյանի ներկայացմամբ, փախուստի մեջ գտնվող մարդասպանի՝ Վրեժ Գրիգորյանի մայր Քնարիկ Գրիգորյանը հիշատակված հանդիպումը լրագրողների հետ կազմակերպելով, ցանկացել է փրկել իր տղային՝ Ռշտունու հետ աղավաղելով դեպքերը: Այս կերպ Քնարիկ Գրիգորյանը եւ Ռշտունին վարկաբեկել են Գարուն Մանուկյանին, նրա ընտանիքին՝ Գարունին որակելով որպես թմրամոլի:

Միջադեպի, այլ կերպ չենք կարող ասել, այս կողմի վարկածն այսպիսին էր: Վրեժ Գրիգորյանը Նորադուսում ունեցել է խանութ Գարուն Մանուկյանի մահացած եղբոր տան կողքին: Գարուն Մանուկյանի եղբոր երեխաները խանութից տարբեր քաղցրեղեն վերցնելով, պարտք են մնացել մոտ 200 դոլար: Եվ քանի որ Գարունի եղբոր կինը չի կարողացել տալ պարտքը, Վրեժ Գրիգորյանն առաջարկել է դրա դիմաց տալ տան մոտի հողակտորը: Ապա, ըստ Բալաբանյանի, Գրիգորյանն առանց որեւէ համաձայնության շինարարություն է սկսել այդ հողի վրա:

Պարտատիրոջ բարեկամներն իմանալով շինարարության մասին, վերադարձրել են պարտքը, կառուցված պատը քանդվել է: Պատը քանդվել է, բայց, Բալաբանյանի խոսքերով, Վրեժ Գրիգորյանի սրտում քեն է մնացել: Դրա համար էլ մի որոշ ժամանակ անց Վրեժ Գրիգորյանը Սեւան-Մարտունի ճանապարհին սննդի կետերից մեկում հանդիպել է Գարուն Մանուկյանին, դուրս է կանչել նրան, դանակահարել եւ փախել:

Ինչ վերաբերում է Ռշտունու եւ Քնարիկ Գրիգորյանի ներկայացրած այն նյութերին, թե միջադեպի ժամանակ Գարուն Մանուկյանը եղել է թմրանյութեր օգտագործած, Բալաբանյանը նշեց, որ դատաբժշկական փորձաքննությամբ նման բան չի հայտնաբերվել: Ըստ այս կողմի, զրպարտություն է նաեւ, որ Գարուն Մանուկյանի մահվան մասին իմանալով, ըստ Ռշտունու, Մանուկյանների տանը հավաքվել է բանդա, որն էլ հարձակվել է Գրիգորյանի տան վրա՝ կրակել ու հրկիզել:

Տան հրկիզման կապակցությամբ փաստաբան Բալաբանյանն ասաց, որ դա կատարել է «մի հիվանդ անձնավորություն՝ Գարունի ընկերը, որ տեսել է ընկերոջ տանջանքն ու մահը»: Հրդեհն էլ, ի դեպ, շոշափելի վնաս չի հասցրել տանը: Այստեղ կարեւորն այն է, որ, Ռուբեն Բալաբանյանի խոսքերով, «գյուղը փոքր է, բոլորն էլ գիտեն, որ Վրեժը ցանկացել է զավթել որբերի հողատարածքը»: Ինչեւէ, Բալաբանյանը ժխտեց բանդայի գոյությունը, ժխտեց նաեւ Գրիգորյանի տան վրա կրակելու հանգամանքը:

Շատ ավելի, Քնարիկ Գրիգորյանի նման, պատմությունը գունագեղ ներկայացրեց Գարուն Մանուկյանի հայրը: Ըստ նրա, Քնարիկ Գրիգորյանը «55 տարի զբաղվել է կլյաուզայով», սպանել է տվել իր ամուսնուն, ապա երեք երեխաների հետ տեղափոխվելով Նորադուս, «երեխաներին մեծացրել է, գող դարձրել»: Ըստ Գառնիկ Մանուկյանի, Քնարիկ Գրիգորյանի տղաները մեկ մի գյուղացու են ծեծել, մյուսին դանակահարել, ամեն տեղ բամբասել, անգամ տղաներից մեկն ինքն է զբաղվում թմրանյութերով:

Սա դեռ բոլորը չէ: Ինչ վերաբերում է Վրեժ Գրիգորյանին, ապա նա, ըստ Գառնիկ Մանուկյանի, Գավառի ձկնորսներից «նալոգներ» է հավաքում, բնաջնջել է Գավառի անտառի մոտ 60 տոկոսը: Վաճառել է բոլոր գոմերը, 5 ջերմոց, ունի գողացած ավտոմեքենա:

Նույն գյուղի բնակիչները հրապարակավ, առանց դույզն-ինչ ամոթի, ամենավատ խոսքերով ու մակդիրներով բնութագրում են միմյանց, պատմում պատմելի եւ ոչ պատմելի բաներ: Եվ ամենահետաքրքրականն այն է, որ այս ամենում հստակորեն իր դերակատարումն ունի, ասենք, Գավառի ոստիկանությունը, որ թե՛ պասիվ, թե՛ ակտիվ լինելու դեպքում մեղավորության իր զգալի բաժինն ունի:

Թերեւս դժվար է ասել, թե կողմերից որն է գոնե ճշմարտությանը մոտ խոսում: Բայց ակնհայտ է, որ նրանցից յուրաքանչյուրը դեպքերի նկարագրման «գույների իր ներկապնակն ունի»:

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Եվրոպայի խորհուրդը եւ մահապատժի վերացումը

Մահապատժի վերացման գործընթացը Հայաստանի Հանրապետությունում

2003 թ. օգոստոսի 1-ին ուժի մեջ մտավ Հայաստանի Հանրապետության նոր քրեական օրենսգիրքը, որը փոխարինեց 1961 թ. օրենսգրքին: Նոր քրեական օրենսգիրքը մահապատիժը որպես պատժամիջոց չի ներառում: Նույն օրը ՀՀ նախագահը ներում շնորհեց բոլոր մահապարտներին: 2003 թ. սեպտեմբերի 9-ին ՀՀ Ազգային ժողովը վավերացրեց Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի (ՄԻԵԿ) մահապատժի վերացման վերաբերյալ թիվ 6 արձանագրությունը, եւ 2003 թ. սեպտեմբերի 29-ին եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղարին ի պահ հանձնվեցին վավերագրերը:

Այսպես՝ քաղաքական պարտավորությունը փոխանցվեց իրավական հարթություն: Մեր կազմակերպությունը վաղուց ի վեր ակնկալում էր, որ Հայաստանը կդիմի այդ քայլին, քանի որ եվրոպայի խորհուրդը միշտ հատուկ ուշադրություն է դարձրել մահապատժի վերացման խնդրին ինչպես անդամ պետություններում, այնպես էլ եվրոպայի խորհրդում դիտորդի կարգավիճակ ունեցող պետություններում:

Հայաստանի Հանրապետությունում ՄԻԵԿ թիվ 6 արձանագրության վավերացումը ողջունվեց ոչ միայն եվրոպայի խորհրդի, այլեւ եվրամիության նախագահող երկրի (Իտալիա) կողմից, որն իր հայտարարության մեջ գոհունակություն էր արտահայտել Հայաստանում մահապատժի վերացման համար եւ հիշեցրել էր, որ այդ պատժամիջոցի վերացումը նաեւ չափանիշ է եվրամիության անդամ դառնալու համար:

Մահապատժի հանդեպ եվրոպայի խորհրդի մոտեցման ձեւավորումը

եվրոպայի խորհրդի ամենամեծ ձեռքբերումներից է ՄԻԵԿ-ի ընդունումը, ինչպես նաեւ դրա վերահսկող մեխանիզմի՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի ստեղծումը: Կյանքի իրավունքը առաջին իրավունքն է, որը պաշտպանվում է կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածով: Այնուհանդերձ, տվյալ հոդվածը կյանքի իրավունքի հանդեպ նաեւ ներառում է հետեւյալ բացառությունը. «Յուրաքանչյուրի կյանքի իրավունքը պաշտպանվում է օրենքով: Ոչ մեկին չի կարելի դիտավորությամբ զրկել կյանքից այլ կերպ, քան ի կատարումն դատարանի կայացրած դատավճռի՝ այն հանցագործության համար, որի կապակցությամբ օրենքով նախատեսված է այդ պատիժը»:

Այնուամենայնիվ, 60-ականների վերջին եվրոպայի խորհրդի անդամ պետություններից շատերը գիտակցեցին, որ մահապատժի կիրառումը այլեւս համատեղելի չէ մարդու իրավունքների հասկացության հետ եւ անտեղի է ժողովրդավարական եւ իրավական պետությունում: Այդ իսկ նպատակով ձեռնարկվեցին ՄԻԵԿ-ի լրացուցիչ արձանագրության ստեղծման ուղղությամբ, որով նախատեսվում է մահապատժի վերացումը խաղաղ ժամանակահատվածում: Այսպիսով, թիվ 6 արձանագրությունն այդ բնագավառը կարգավորող առաջին իրավաբանական ուժ ունեցող փաստաթուղթը դարձավ: Արձանագրությունը ստորագրման է ենթակա 1983 թվականից:

2000 թ. նոյեմբերի 9-ին եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեն ընդունեց «Մահապատժից ազատ եվրոպական տարածքի մասին» հռչակագիրը: Հռչակագրում մասնավորապես նշվում է, որ մահապատժի վերացումը եվրոպայի խորհրդի բոլոր պետությունների համար ընդհանուր նպատակ պետք է հանդիսանա:

2001 թ. հունիսին եվրոպայի խորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովը եվրոպայի խորհրդի դիտորդ պետություններին (այդ թվում՝ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներին եւ Ճապոնիային) կոչ արեց վերացնել մահապատիժը եւ հայտարարեց, որ այդուհետեւ դիտորդ պետության կարգավիճակը կշնորհվի միայն այն պետություններին, որտեղ մահապատիժ գոյություն չունի:

Առայժմ եվրոպայի խորհրդի գրեթե բոլոր անդամ պետությունները, բացառությամբ Թուրքիայի, Ռուսաստանի Դաշնության ու Սերբիա եւ Մոնտենեգրոյի, վավերացրել են թիվ 6 արձանագրությունը: Չնայած Թուրքիան չի վավերացրել թիվ 6 արձանագրությունը, 1984 թ. ի վեր մահապատիժ փաստացի չի կիրառվել այնտեղ, իսկ մահապատիժը վերացվել է 2002 թ.: 2003 թ. հունվարին Թուրքիան ստորագրել է թիվ 6 արձանագրությունը: Սերբիա եւ Մոնտենեգրոն թիվ 6 արձանագրությունը ստորագրել է 2003 թ. ապրիլի 3-ին, մինչդեռ փաստաթղթի վավերացումը պարզապես ժամանակի խնդիր է: Ռուսաստանի Դաշնությունը թիվ 6 արձանագրությունը ստորագրել է 1997 թ., իսկ 1999 թ. Ռուսաստանի Դաշնության Սահմանադրական դատարանը մահապատժի կիրառումը ոչ սահմանադրական է ճանաչել, քանի դեռ Ռուսաստանի Դաշնության ողջ տարածքում ատենակալների դատարաններ չեն ստեղծվել:

եվրոպայում մահապատժի լրիվ վերացմանն ընդառաջ հետագա զարգացումը ՄԻԵԿ թիվ 13 արձանագրության ընդունումն էր, որով նախատեսվում է մահապատժի վերացումը բոլոր հանգամանքներում, այդ թվում՝ պատերազմական ժամանակահատվածում: Արձանագրությունը ստորագրման է առաջադրվել 2002 թ. մայիսի 3-ին. մինչեւ այժմ 41 եվրոպական պետություն ստորագրել եւ նրանցից 19-ը նաեւ վավերացրել են:

Ինչո՞ւ է եվրոպայի խորհուրդը այդքան կարեւորում մահապատժի վերացման խնդիրը

Ըստ եվրոպայի խորհրդի, մարդու իրավունքների տեսակետից մահապատիժն այլեւս չի կարող համարվել ընդունելի պատժամիջոց: Դա անվերադարձելի կամայական գործողություն է, որը թույլ չի տալիս ուղղել հնարավոր դատական սխալը:

եվրոպական բազմաթիվ երկրներում մահապատիժը վերացվել է, չնայած հանրային կարծիքը կողմ էր դրա պահպանմանը: Նման գործընթաց է դիտարկվում նաեւ Հայաստանում: Հետեւաբար մեր կազմակերպությունը համոզված է, որ յուրաքանչյուր պետությունում մահապատժի վերացման գործընթացին զուգահեռ պետք է անցկացվեն բնակչության իրազեկության բարձրացման քարոզարշավներ: Այդ արշավները գլխավորապես պետք է նպատակ հետապնդեն մարդկանց համոզելու, որ տվյալ պետությունը նման պատժամիջոցը վերացնում է ոչ թե միջազգային կազմակերպությունների հարկադրած պահանջների բավարարման նկատառումներով, այլ գիտակցելով, որ դա համապատասխանում է ժողովրդավարական հիմքերի ամրապնդման գործընթաց ապրող հասարակության պահանջներին: Իրազեկման արշավներն անհրաժեշտ են հասարակությունում առկա որոշ սխալ դատողությունների դեմ պայքարելու համար, համաձայն որոնց մահապատիժը կանխարգելող դեր է խաղում:

1. Լայն տարածում ունի այն կարծիքը, թե հանցագործի համար մահապատժի դատապարտվելու եւ ենթարկվելու հնարավորությունը նպաստում է հանցագործությունների մակարդակի իջեցմանը: Այդուհանդերձ, պետք է մասնանշել, որ համաձայն քրեագիտության եւ վիճակագրության մասնագետների՝ մահապատժի կիրառման եւ ծանր հանցագործությունների՝ հատկապես սպանությունների մակարդակի իջեցման միջեւ անմիջական կապ գոյություն չունի: Իրականում կանխարգելիչ դեր է խաղում ոչ թե պատժի մակարդակը, այլ՝ դրա անխուսափելիությունը (Ռոբերտ Տոսկանո, «Մահապատիժ, վերացումը եվրոպայում», եվրոպայի խորհրդի հրատարակություն, 1999 թ.): Այդ իսկ պատճառով, եվրոպայի խորհրդի գերակայություններից մեկն է անդամ պետություններում իրավապահ մարմինների եւ դատական համակարգի համապատասխան գործառնությանը աջակցություն ցուցաբերելը: Պետությունը պետք է ամեն ջանք գործադրի, որպեսզի քաղաքացիները համոզված լինեն՝ արդարադատությունը նույնն է բոլորի համար: Սակայն, ցավոք սրտի, մի շարք երկրներում այդպես չէ:

2. Իրողությունը, որ օրինապահ մարմինների համակարգը եւ դատական համակարգը բարեկարգման կարիք ունեն, լրացուցիչ փաստարկ է նրանց համար, ովքեր պնդում են, որ մահապատիժը հանցագործության՝ մասնավորապես կազմակերպված հանցագործության դեմ պայքարի միջոց է: Այդ առումով կցանկանայի մեջբերել Անատոլի Պրիստավկինի՝ Ռուսաստանի Դաշնության նախագահին կից ներումների հանձնաժողովի նախկին նախագահի խոսքերը. «Մահապատժի ենթարկված եւ մեր հանձնաժողովի ողջ գործունեության ընթացքում մեզ հետ առնչվող հարյուրավոր մարդկանց մեջ ո՛չ մաֆիայի ներկայացուցիչներ են եղել, ո՛չ վարձու մարդասպաններ, ո՛չ էլ ահաբեկիչներ: Հետեւաբար, ո՞ւմ ենք մահապատժի ենթարկում: Մարդիկ, որոնց մահապատժի է ենթարկում պետությունը, սերում են ամենաաղքատ, անապահով խավից, որոնք տրվել են օղուն եւ հասել կենդանական կենսակերպի»: («Մահապատժի վերացումը եվրոպայում», եվրոպայի խորհրդի հրատարակություն, 1999 թ.): Կազմակերպված հանցագործության նվազեցման եւ գուցե վերացման նպատակով հարկավոր է այդ չարիքի դեմ նախազգուշացման եւ պայքարի նոր ու այլ մեթոդներ կիրառել: Այնուամենայնիվ, եվրոպայի խորհուրդը չափազանց կարեւորում է, որ այդ պայքարը լիովին համապատասխանի մարդու իրավունքների պաշտպանության հիմնական սկզբունքներին. ընդ որում՝ մահապատժի վերացումն այդ սկզբունքներից մեկն է:

3. Ոմանք ասում են, որ «փամփուշտն ավելի էժան է, քան ցմահ կամ երկարատեւ բանտարկության դատապարտվածին բանտում պահելը»: Այդ առումով, յուրաքանչյուր պետությունում ավելի մեծ ուշադրություն է պետք դարձնել դատական համակարգի ընդհանուր իրավիճակին. սովորաբար, մահապատժի դատապարտված բանտարկյալները կազմում են պետության ողջ բանտարկյալների 1 տոկոսը: Եթե ֆինանսավորման հարցը իսկապես հրատապ է, անհրաժեշտ է մշակել դատավճիռների կայացման քաղաքականության նոր ուղիներ՝ նպատակ ունենալով նվազեցնել նախնական կալանքի տակ գտնվողների, ինչպես նաեւ ոչ շատ ծանր հանցագործությունների համար երկարաժամկետ ծերբակալվածների թիվը: Մի կողմից, արդարադատության համակարգը կարող է բավարար միջոցներ տնտեսել նախնական կալանքի տակ գտնվող անձանց թիվը կրճատելով, ինչը որոշ երկրներում հասնում է մինչեւ 20%: Հայաստանում այդ թիվը 22 տոկոս է: Մյուս կողմից, նաեւ անհրաժեշտ է մշակել եւ իրագործել ազատազրկման այլընտրանքներ, քանի որ սա խնդրի լուծման ամենալավ տարբերակը չէ, առավել եւս ոչ շատ ծանր հանցագործությունների պարագայում:

ՆԱՏԱԼՅԱ ՎՈՒՏՈՎԱ
Հայաստանում եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղարի հատուկ ներկայացուցիչ
հոկտեմբերի 16, 2003 թ.

Հայ մշակույթին նվիրված աննախադեպ օրեր Իսպանիայում

Հարցազրույց ՀՀ դեսպան Էդուարդ Խոջայանի հետ

– Պարոն դեսպան, այս օրերին Իսպանիայի Մուրսիա քաղաքում տեղի ունեցան հայ մշակույթին նվիրված օրեր: Ովքե՞ր էին կազմակերպիչները, ինչպիսի՞ն էր հայտագիրը եւ ինչպե՞ս անցան միջոցառումները:

– Սկզբնական շրջանում միջոցառումների ծրագիրը կազմակերպել էր Երեւանի պետական համալսարանի իսպանական բաժնի դասախոս Մարիա-Խոսե-Կարասկո Թեբարը, որ երկու տարի աշխատեց Հայաստանում: Պայմանավորվեցինք, որ պիտի կազմակերպի նաեւ հայկական մշակույթի օրեր Իսպանիայում, գրքերի եւ դիդակտիկ նյութերի հավաք Երեւանի համալսարանի համար:

Միջոցառումը սկսվեց հոկտեմբերի 20-ին Մուրսիայի համալսարանում: Բացման արարողությանը մասնակցեց ռեկտոր Խոսե Բաեսա Խերմանը: Սուտի ջերմ խոսքերից հետո խոսքը փոխանցեց Հայաստանի դեսպանին, որ 40 րոպե պատմեց Հայաստանի մասին: Ապա բանասիրական ֆակուլտետի դեկան Մարիա Խիմենես Գանոն բացատրեց ներկաներին այս միջոցառումների կազմակերպման պատճառները եւ խնդրեց բոլորին նյութեր ուղարկել Հայաստան, որպեսզի իսպաներենի ուսուցումը լինի ավելի խորացված: Երկրորդ օրը՝ հոկտեմբերի 21-ին, տեղի ունեցավ հերթական նիստը: Հայաստանում իսպաներենի դասավանդման մասին խոսեցին Մուրսիայի համալսարանի պրոռեկտոր Էդուարդ Ալբարոսը եւ տկն Մարիա-Խոսե Կարասկո Թեբարը: Վերջինս շատ դրական գնահատեց իր կեցությունը Հայաստանում, հայտնելով, որ իսպաներեն սովորելու ձգտումն ու դասընթացները այստեղ լավ հիմքերի վրա են: Ավարտին համալսարանի մեծ սրահում ցուցադրվեց ֆրանսահայ կինոռեժիսոր Անրի Վեռնոյի «Մայրիկ» ֆիլմը: Ցուցադրվեց նաեւ Էլիա Քազանի «Ամերիկա, Ամերիկա» ֆիլմը:

Բացման նիստը վարում է Մարիա Խոսե Կարասկո Թեբարը:

Երկրորդ նիստին կազմակերպիչները ներկայացրին Սարգիս Մուրադյանի «Մուսա լեռան 40 օրը» ֆիլմը, որից հետո բավական աշխույժ մտքերի փոխանակում եղավ: Երրորդ օրվա համար նախատեսված էր արամեական եւ հրեական ուսումնասիրությունների բաժնի դասախոս (Կոմպլուտենսիա համալսարան) Պաբլո Տորիխանո Մորալեսի ելույթը՝ «Հայերենը որպես հազարամյա լեզու» թեմայով: Նա շատ մանրամասն ներկայացրեց հայոց լեզվի ծագումը եւ հնչյունային առանձնահատկությունները:

Եվրոպայի հայկական միությունների ֆորումի քարտուղար Թորոս Սակերյանը ներկայացրեց սփյուռքի հայկական կազմակերպությունների գործունեության հարցեր՝ ծանրանալով Հայոց ցեղասպանության վրա: Ելույթի վերջում եղան հարցեր ու քննարկումներ:

Հոկտեմբերի 23-ին առաջին զեկուցողը եղավ իսպանացի հայտնի գրող ու մտավորական Գոնսալո Գուարշը՝ ներկայացնելով «Հայկական տոհմածառը» գիրքը: Հայաստանին «սիրահարված» Գուարշը ներկայացրեց իր վեպը եւ նրա հետ կապված իրադարձությունները՝ միաժամանակ պատասխանելով մասնակիցների բոլոր հարցերին:

Փակման արարողություններից հետո տեղի ունեցավ հայկական բանաստեղծության եւ գրականության նվիրված հիանալի երեկո: Տաղանդավոր բանաստեղծներ եւ ասմունքողներ Մարիա-Խոսե Կարասկոն, Անգել Գոնդե Մունոզը, Մարիա Դոլորես Ֆերնանդեսը, Վիսենտե Սալինասը ներկայացրին Հովհաննես Թումանյանի, Արշակ Չոպանյանի, Հակոբ Նորաշխարհյանի, Եղիշե Չարենցի, Սիլվա Կապուտիկյանի, Վահագն Դավթյանի, Վահան Տերյանի, Մարո Մարգարյանի, Վիլյամ Սարոյանի եւ այլոց ստեղծագործությունները: Ներկաներն ունկնդրեցին Շառլ Ազնավուրի «Նրանք ընկան» երգը եւ Արամ Խաչատրյանի ջութակի կոնցերտն ու սուսերով պարը:

Հայ մշակույթին նվիրված օրերը փառավորապես եզրափակվեցին դաշնակահարուհի Թամարա Հարությունյանի եւ ջութակահարներ՝ հայր ու որդի Ռաֆայել եւ Արտեմ Քեշաբյանների համերգով: Մուրսիայի միակ հայ ընտանիքի ներկայացուցիչները հարյուրավոր հանդիսականներին հրամցրին ինչպես Կոմիտասի անմահ «Կռունկը», այնպես էլ Սեբաստիան Յրադիեյի «Լա Պալոման», Է. Գրանադոսի «Իսպանական պարը», Բեթհովենի, Բախի ստեղծագործությունները: Բուռն ծափողջույններով իսպանացիները հրաժեշտ տվեցին Հայաստանի ու հայ ժողովրդի ներկայացուցիչներին՝ շուտով հանդիպելու խոստումներով...

– Այս մակարդակի միջոցառումներից հետո ի՞նչ կցանկանայիք ասել սփյուռքի եւ Հայաստանի ընթերցողներին:

– Բնական է, որ սա առաջին միջոցառումն էր Իսպանիայում իմ դեսպանության տարիներին: Նախապես, կարճ այցելություններին, ժամանակ չէր եղել լրջորեն զբաղվելու մշակութային հարցերով: Իսպանացի փայլուն անձնավորության՝ Գոնսալո Գուարշի «Հայկական տոհմածառը» գրքի տպագրությամբ ստեղծվեց հնարավորություն որեւէ մշակութային ձեռնարկ կազմակերպելու: Կազմակերպիչները հոյակապ աշխատել են: Ամեն կերպ փորձեցինք օժանդակել: Հատուկ շնորհակալություն ենք հայտնում Թորոս Սակերյանին ու Համո Մոսկոֆյանին, որոնք եկան ու օգնեցին նյութերի փոխանցմանը:

Ինձ մտահոգեց, որ Երեւանի պետական համալսարանի պրոռեկտոր (արտասահմանյան կապերի գծով) Արա Ավետիսյանը չկարողացավ գալ զբաղվածության պատճառով: Նրա ներկայությունը կնպաստեր համաձայնագիր ստորագրելու Մուրսիայի ու Երեւանի պետական համալսարանների միջեւ: Եթե Երեւան հրավիրենք Մուրսիայի համալսարանի ղեկավարությանը՝ դա տեղի կունենա: Այն խթան կհանդիսանա բարելավելու մշակութային հարաբերությունները եւ համաձայնագրի ստորագրումը Հայաստանի եւ Իսպանիայի միջեւ, որը նախատեսված է 2004 թ. ՀՀ նախագահի այցի ժամանակ, երբ մեր երկրի ղեկավարին կընդունի Իսպանիայի թագավորը:

Հարցազրույցը վարեց
ՀԱՄՈ ՄՈՍԿՈՖՅԱՆԸ
Մուրսիա, Իսպանիա

Թուրքերը զայրացած են Եվրահանձնաժողովի զեկուցագրից

«Կիպրական ծուղակ վերջին պահին»

Նոյեմբերի 5-ին Եվրահանձնաժողովը հրապարակեց հերթական ամենամյա զեկուցագիրը, որը նվիրված է Եվրամիության առաջիկա ընդլայնման հարցերին: **«Ազգը»** նախորդ տեղեկացրել էր, որ փաստաթղթում դատապարտվում է Թուրքիայի քաղաքականությունը քրդերի, կրոնական փոքրամասնությունների նկատմամբ, իսկ Կիպրոսի խնդիրը գլխավոր խոչընդոտ է համարվում Եվրամիությանը Թուրքիայի անդամակցության շուրջը բանակցությունների ծավալման ճանապարհին: Նշվում է, որ Թուրքիան չի համապատասխանում «Կոպենհագենի քաղաքական չափանիշներին»:

Զեկուցագրի հրապարակումից մի քանի րոպե անց Թուրքիայի արտգործնախարար Աբդուլլահ Գյուլը հայտարարեց, թե «Կիպրոսի հարցը Կոպենհագենի քաղաքական չափանիշների մեջ չի մտնում», այնպես որ ԵՄ-ին իր երկրի անդամակցությունը կապ չունի տվյալ հարցի հետ:

Կիպրոսի հյուսիսային մասի թուրքական օկուպացումը, ըստ Եվրահանձնաժողովի, «կարող է լրջորեն խոչընդոտել Թուրքիայի եվրոպամետ հավակնություններին»:

Այս նախադասությունը զայրացրել է թուրքերին: «Կիպրական ծուղակ վերջին պահին»՝ այս վերնագիրն է կրում «Հյուրիեթ» թերթի հրապարակումներից մեկը:

2004 թ. մայիսին Կիպրոսը ԵՄ անդամ է դառնալու, բայց Թուրքիան 1974 թ.-ից զավթել է կղզու 1/3-ը՝ այնտեղ 1983 թ. հռչակելով մի ինքնակոչ «հանրապետություն»: Այս տարվա մարտին կղզու թուրքական մասի առաջնորդ Ռաուֆ Դենքթաշը մերժեց Կիպրոսի վերամիավորմանն ուղղված հերթական ծրագիրը, որ ներկայացրել էր ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանը: Եվրամիությունն այդ ծրագիրը միակ ընդունելի հիմքն է համարում բանակցություններով խնդրի լուծման հասնելու համար:

«Հյուրիեթը» պնդում է, որ Եվրահանձնաժողովը Կիպրոսի խնդիրն առաջ է քաշում ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցության բանակցությունների ժամկետ չնշելու նպատակով: «Մեզ բանակցություններ սկսելու ժամկետ նշեք, եւ հետո մենք կլուծենք Կիպրոսի խնդիրը», գրում է թերթը:

Այս կապակցությամբ «Ֆիգարոն» գրում է, որ Անկարայի գլխավոր նպատակը մինչեւ 2004 թ. դեկտեմբեր դրական պատասխան ստանալն է, քանզի եվրոպացիներն այդ ժամանակ միայն պետք է անդամակցության բանակցություններ սկսելու ժամկետներ նշեն: Իսկ դա պայմանավորված կլինի Թուրքիայում ժողովրդավարության առաջընթացով:

Ի դժբախտություն թուրք արտգործնախարարի՝ թուրքական բանակի գլխավոր շտաբի պետ, գեներալ Հիլմի Օզքյոքը օրերս հունական «Էլեֆթերոտիպիա» թերթին տված հարցազրույցում խոստովանել էր ԵՄ-Թուրքիա սակարկության էությունը. «Եվրամիությանն անդամակցելու ժամկետ՝ Կիպրոսի հարցում դիրքորոշման մեղմացման դիմաց»: Առաջին անգամն է, որ թուրք բարձրաստիճան պաշտոնյան հրապարակավ նման խոստովանություն է անում: Տվյալ դրվագը թույլ է տալիս պնդելու, որ Թուրքիայի քաղաքական կյանքում առաջվա պես վճռական է բանակի դերը: Սակայն նման պայմաններում երկրում անհնար է իրականացնել Եվրամիության պահանջած ժողովրդավարական բարեփոխումները:

«Անկարան Շարոնին չընդունեց»

Նոյեմբերի 6-ին թուրքական «Ենի Շաֆաք» թերթն այսպես է վերնագրել Իսրայելի վարչապետ Արիել Շարոնին առնչվող նյութը: Պարզվում է, որ անցյալ շաբաթվա վերջին եռօրյա աշխատանքային այցով Մոսկվայում գտնվող Արիել Շարոնը վերադարձին մեկ օրով Անկարա այցելելու ցանկություն էր հայտնել: Սակայն թուրքական կառավարությունը վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի խիստ զբաղվածության պատճառով մերժել է նրան:

Թուրքական կողմը Իսրայելի կառավարությանը տեղեկացրել է, որ նոյեմբերի 3-ին, այսինքն՝ այն օրը, երբ Շարոնն էր ցանկանում Մոսկվայից ուղեւորվել Անկարա, Էրդողանը պատրաստվում է ընդունել Բելգիայի եւ Նորվեգիայի վարչապետներին:

Հիրավի վերջիններս Անկարայում եղան: Հարկ է սակայն նշել, որ երբ մերժվում է օտարերկրյա վարչապետը, այն էլ զբաղվածության պատճառաբանությամբ, ապա մերժող կողմը որպես կանոն այցելության համար մեկ այլ օր է առաջարկում: Թուրքական կառավարությունը նման առաջարկ չի արել: Ուրեմն վարչապետ Էրդողանը Շարոնին մերժելու համար օգտագործել է զբաղվածության պատրվակը:

Դիվանագիտական շրջանակները գտնում են, որ Շարոնին մերժելը չպետք է դիտարկվի Իսրայելի դեմ Թուրքիայի հակազդեցության դրսեւորում, միաժամանակ նշելով. «Թեեւ Թուրքիայի եւ Իսրայելի մոտեցումները Պաղեստինի ու Իրաքի հարցերում համահունչ չեն, բայց եւ այնպես երկու երկրների միջեւ ոչ մի խնդիր չկա»:

Այդ ընթացքում Անկարայում Իսրայելի դեսպանությունը հայտարարում է, որ իրենք չգիտեին Էրդողանի ծրագրերի հագեցվածության մասին: Վարչապետ Շարոնն Անկարա էր այցելել 2001 թ.-ին, եւ դա Իսրայելի ու Թուրքիայի միջեւ վարչապետի մակարդակով կատարած վերջին այցն էր:

Հ. Չ.

Քուրդ առաջնորդ Թալաբանին Իրաքի դռները փակում է թուրք զինվորի առջեւ

Նոյեմբերի 6-ին թուրքական հանրային հեռուստատեսությունը եւ «Զաման» թերթը զգալի տեղ էին հատկացրել Իրաքի ժամանակավոր կառավարման խորհրդի ներկայիս նախագահ, Քրդստանի հայրենասերների միության առաջնորդ Ջալալ Թալաբանիի հայտարարությանը:

«Զամանի» պարագայում աղբյուրը «Վաշինգտոն փոստն» էր, որը մեջբերելով քուրդ առաջնորդի խոսքերը, թե «թուրքական զորքի հարցը լիովին սպառված է», եզրակացրել է. «Թալաբանին Իրաքի դռները փակեց թուրք զինվորի առջեւ»:

Ինչ վերաբերում է թուրքական հեռուստատեսությանը, ապա տեղեկացնելով Թալաբանիի հայտարարությանը, միաժամանակ հավելյալ տեղեկություններ հաղորդեց՝ ընդգծելով նրա հետեւյալ խոսքերը. «Թեեւ թուրքական զորքերին Հյուսիսային Իրաք մենք ենք հրավիրել, սակայն նրանք արդեն կատարել են իրենց դերը, ուստի պետք է այնտեղից հեռանան»:

Օգտվելով առիթից նշենք, որ Թալաբանին փաստորեն պատասխանել է իրաքցիների հրավերի դեպքում 10 հազարանոց զորաբանակ ուղարկելու Թուրքիայի պատրաստակամությանը, որի մասին օրերս Վաշինգտոնում հայտարարել էր Թուրքիայի դեսպան Ֆարուք Լողօղլուն: Հատկանշական է, որ Անկարան նախապես Վաշինգտոնին զգուշացրել էր Իրաքի ժամանակավոր կառավարման խորհրդի նախագահի պաշտոնը քրդերին չվստահելու առնչությամբ, նշանակելով այդ պաշտոնին արաբ գործչի, որպեսզի նա ընդունելի լինի իրաքցիների մեծամասնության համար:

Հակառակ Անկարայի զգուշացումներին, ամերիկացիները, սակայն, ընդառաջեցին քրդերին եւ Թալաբանին նշանակվեց վերոհիշյալ խորհրդի նախագահ: Ըստ երեւույթին, քուրդ առաջնորդն էլ Վաշինգտոնին է ընդառաջում, երբ բացառում է թուրքական զորքի մուտքն Իրաք եւ պահանջում, որ Թուրքիան նախապես Հյուսիսային Իրաքում տեղակայված զինվորներին դուրս բերի: Այդ կերպ, երկու դեպքում էլ Վաշինգտոնն իր նպատակների իրագործումը քրդերով է պայմանավորում, իսկ Թալաբանին դառնում է դրա միջոցը:

Հ. Չ.

Իրաքում ամերիկացի զինծառայողների թիվը 1/4-ով կրճատվելու է

Մինչ Սենատում դեմոկրատ փոքրամասնությունը նախագահ Ջորջ Բուշի վարչակազմին մեղադրում է Իրաքի պատերազմի արդարացման նպատակով հետախուզական տվյալները խեղաթյուրելու մեջ, Վաշինգտոնում հայտնի է դարձել, որ վարչակազմը մտադրվել է Իրաքում ամերիկացի զինծառայողների թիվը մեկ քառորդով կրճատել:

Ֆրանսպրեսը տեղեկացնում է, որ դեմոկրատ փոքրամասնությունը կազմել է փաստաթղթի նախագիծ, որի հեղինակները մտադիր են բացահայտել Բուշի վարչակազմի պաշտոնյաների կողմից հետախուզական տվյալների խեղաթյուրման փաստերը: «Ֆոքս նյուզ» հեռուստաընկերության տրամադրության տակ հայտնված փաստաթղթի իսկությունը հաստատել են մի շարք դեմոկրատ սենատորներ: Երկու էջանոց այդ փաստաթղթում մասնավորապես նշվում է. «Մենք կարեւոր դեր ունենք պարզելու վարչակազմի բարձրաստիճան պաշտոնյաների անազնիվ մեթոդները ու շարժառիթները, որոնք ուղղված էին միակողմանի եւ կանխիչ պատերազմի արդարացմանը»:

Դեմոկրատ սենատորներն ընդգծում են, որ իրենց հետաքրքրում է, թե զանգվածային ոչնչացման զենքի ստեղծման եւ ահաբեկչության մեղադրանքներով Իրաքի դեմ պատերազմ սանձազերծելու Բուշի որոշումն արդյոք հիմնվա՞ծ է եղել Սենատի հետախուզական հանձնաժողովի հայթայթած տվյալների վրա:

Պ. Ք.

ՊՈՒՏԻՆԻ ԱՅՑԸ ԻՏԱԼԻԱ

Հռոմում Պուտինը մասնակցել է Եվրամիություն-Ռուսաստան գագաթաժողովին

Երեկ Հռոմում բացվեց Եվրամիություն-Ռուսաստան 12-րդ գագաթաժողովը, որը վերջինն է 2004 թ. նախատեսված ԵՄ կազմի ընդլայնումից առաջ: Ֆրանսպրեսը հաղորդում է, որ հանդիպման նպատակն է համաձայնեցնել Եվրամիության եւ Ռուսաստանի դիրքորոշումները վերջինիս հարեւան նախկին սոցիալիստական 8 երկրներին առնչվող մի շարք հարցերում, ինչպես նաեւ քննարկել Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպությունում Ռուսաստանի ընդգրկման հարցը, որը բանակցությունների թեման է 1993 թվականից:

Օրակարգում է մասնավորապես այն միջոցառումների փաթեթը, որոնք ի վերջո պետք է հանգեցնեն ԵՄ-Ռուսաստան հարաբերություններում այցագրերի վերացմանը եւ տնտեսական, ոստիկանական, գիտական ու մշակութային միասնացմանը: Այցագրերի հարցը ռուսների համար կենսական է հատկապես Կալինինգրադի մարզի պատճառով, որը Լիտվայի եւ Լեհաստանի ԵՄ անդամ դառնալուց հետո (2004 թ. մայիս) կարող է կտրվել Ռուսաստանից:

Մամուլի համար տարածած հաղորդագրության մեջ Եվրահանձնաժողովը Ռուսաստանից պահանջում է սահմանի վերաբերյալ պայմանագրեր ստորագրել Լատվիայի եւ Էստոնիայի հետ, որպեսզի ուժեղացվի պայքարը կազմակերպված հանցագործությունների դեմ եւ խորացվի համագործակցությունը սահմանային վերահսկողության ոլորտում: Եվրամիությունն ակնկալում է, որ Ռուսաստանը մոտ ժամանակներս կավարտի անօրինական ներգաղթյալների վերադարձման պայմանագրին առնչվող բանակցությունները: Եվրամիության պահանջներն անուղղակիորեն կապված են ԵՄ-ՌԴ հարաբերություններում անայցագիր ռեժիմ հաստատելու Ռուսաստանի ցանկության հետ: Սակայն առայժմ որեւէ ժամկետ չի նախատեսվում նման ռեժիմի հաստատման համար:

Ինչ վերաբերում է Լատվիայում եւ Էստոնիայում ռուսալեզու փոքրամասնության նկատմամբ վարվող ինտեգրացման քաղաքականությանը, Եվրահանձնաժողովը հավանություն է տալիս դրան:

Ավելի վաղ՝ չորեքշաբթի օրը, նախագահ Վլադիմիր Պուտինի եւ վարչապետ Սիլվիո Բեռլուսկոնիի բանակցությունների ընթացքում ընդունվել էր երկկողմ համագործակցության համատեղ հայտարարություն, որտեղ ընդգծվում է «ՄԱԿ-ի գլխավոր դերը միջազգային ճգնաժամերի կանխման եւ հաղթահարման մեջ»: Երկու կողմերն իրենց ընդհանուր խնդիրն են համարում մասնավորապես հակաահաբեկչական պայքարը, որը «համաշխարհային մասշտաբի անչափ լուրջ սպառնալիք է»:

Երկու ղեկավարների ներկայությամբ նաեւ ստորագրվել է 12 փաստաթուղթ, որոնք վերաբերում են ՌԴ-ում քիմիական զենքի պաշարների վերացմանը, ռուսական ատոմային հին սուզանավերի օգտահանմանը, հանցագործությունների դեմ համատեղ պայքարին, մշակութային արժեքների պահպանմանը, կապի ոլորտի զարգացմանը, երկկողմ այցագրային ռեժիմի մեղմացմանը եւ այլն:

Համաձայնություն է ձեռք բերվել, որ Իտալիան Ռուսաստանին անհատույց 360 մլն եվրո կհատկացնի Բրյանսկի մարզում քիմիական զենքի ոչնչացման օբյեկտի նախագծման ու կառուցման համար կամ էլ կմատակարարի անհրաժեշտ սարքավորումներ եւ կպատրաստի համապատասխան սպասարկում:

Իր հերթին Ռուսաստանն իտալական ENI ընկերությանը իրավունք է տվել ռուսական գազը վերարտահանել երրորդ երկրներ:

Մոսուլում մեկ օրում հակաամերիկյան 3 հարձակում

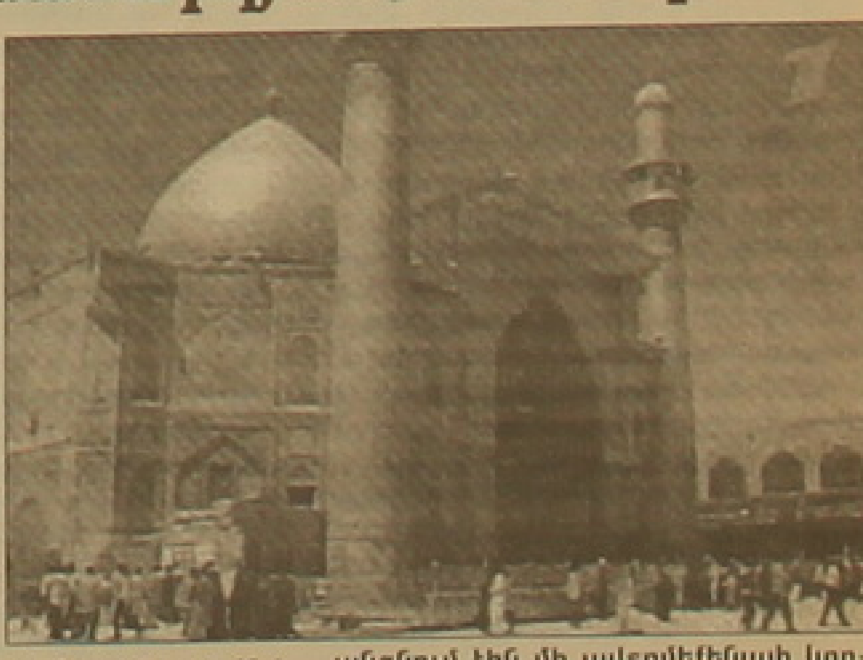

Մոսուլում իրաքցի ապստամբները չորեքշաբթի օրը նռնականետից գնդակոծել են ամերիկացի զինծառայողներին, որոնցից երեքը վիրավորվել են: Ասոշիեյթեդ պրես գործակալությունը հաղորդում է, որ մեկ օրվա ընթացքում դա Մոսուլում ձեռնարկված արդեն 3-րդ հակաամերիկյան հարձակումն է եղել:

Մեկ օրում ահաբեկչությունների հետեւանքով վիրավորվել են ամերիկացի 5 զինվորներ, սպանվել 3 խաղաղ բնակիչներ, այդ թվում իրաքցի մի դեռահաս: Վերջինս զոհվել է Մոսուլի քաղաքապետարանի շենքի մոտ պայթեցված նռնակից: Տեղական հիվանդանոցի բժիշկները հայտնել են, որ պայթյունից տուժել են նաեւ ուրիշ 10 բնակիչներ, թեեւ այլ աղբյուրներ այդ տվյալներն առայժմ չեն հաստատել: Մյուս երկու իրաքցիները եւս զոհվել են նռնակի պայթյունից, երբ անցնում էին մի ավտոմեքենայի կողքով:

Իրաքցի ապստամբները գնդակոծել են ամերիկացիների զորանոցները՝ վիրավորելով երկու զինվորների: Միաժամանակ հաղորդվում է, որ Ֆալլուջայում ԱՄՆ 82-րդ օդային դիվիզիայի դեսանտայինները ձերբակալել են իրաքցի երկու նախկին գեներալների: Նրանց անուններն առայժմ չեն հրապարակվում: Ձերբակալվածներին կասկածում են տարածաշրջանում պարտիզանների ֆինանսավորման եւ նրանց գործողությունների կազմակերպման մեջ:

Ասես պիտի մի օր նրան հանդիպեմ փողոցում...

Հրաժեշտի խոսք Վահե Քաչային, նաեւ ծննդյան 75-ամյակի առթիվ

Կյանքումս երբեք այդպիսի արտառոց արարողության ներկա չէի եղել...

Այս տարվա հունվարի 25-ին, առավոտյան ժամը տասին Փարիզի Ժան Գուժոն փողոցի եկեղեցու ներսում հազիվ քսան հոգի էր հավաքվել, որոնցից մոտ տասը հանգուցյալի ազգականներն էին: Ընդամենը այդքան: Չնայած հայտարարություն էր եղել, չնայած դրանից ուղիղ երկու շաբաթ առաջ տեղի ունեցած մահն ազդարարվել էր ոչ միայն հայ գաղութի լրատվական սուղ միջոցներով, այլեւ ֆրանսիական կարեւոր թերթերն էին անդրադարձել՝ բարձր գնահատելով նրա վաստակը ֆրանսիական կինոյի եւ գրականության մեջ: Ափսո՜ս, ինչ-ինչ, գոնե լավ թաղել գիտեինք... Այդ հատկությունն էլ սկսեցինք կորցնել...

Սակայն արտառոցության զգացումի պատճառը Ալեքսանդր Մանթաշովի դրամով կառուցված փառահեղ եկեղեցում տիրող այս վիրավորական, ինքնաստորացուցիչ պարապը չէր: Կես միլիոնանոց ֆրանսահայ գաղութի մարտնչող անտարբերությունը սեփական մշակույթի եւ այդ մշակույթի մեծերի հանդեպ նորություն չէ: Այդ մասին շատերն են գրել՝ վաղուց եւ բազմիցս: Պարզապես զարմանալի էր, որ այս անգամ չէր ազդել նույնիսկ անխափան գործող օրինաչափությունը. կույր պատկառանք նրանց հանդեպ, ովքեր մեծ հաջողությունների են հասնում օտարների մոտ:

Արտառոցության զգացումի պատճառն իսկապես ուրիշ էր. ասես ներկա գտնվեի այն նավաստու կամ տիեզերագնացի հոգեհանգստին, որն իր խորտակված նավի հետ անհետ կորել էր օվկիանոսի բացերում կամ որի տիեզերանավն իր անձնակազմի հետ փոշիացել էր անջրպետի ահասարսուռ անհուններում... Նա, ում եկել էինք հրաժեշտ տալու, *բացակա էր ընդհանրապես*, եւ ոչ միայն իր մահկանացուն կնքելու փաստով... Նա բացակա էր մեր, առնվազն իմ գիտակցության մեջ:

Գրողը մահվանից առաջ ցանկություն էր հայտնել, որ իր մարմինը հրկիզվի, քանզի, ինչպես քույրն ասաց արարողությունից հետո, սոսկում ուներ փտումից, մարմնի քայքայումից, ուստի նա, որ իր ամբողջ գրականությունը նվիրեց մահվան առեղծվածին, երեւի որոշեց այդ կերպ մարտահրավեր նետել անէացմանը. ես ե՛ւ կամ, ե՛ւ չկամ, ինչպես կուզեք հասկացեք:

Homo sapiens-ի ձեւավորման անհիշելի ժամանակներից ի վեր մեր նկարագրի ու հոգեկանի ամենախորին շերտերում հիմնավորապես նստած են ծեսեր ու ավանդություններ, որոնց խախտելու հետ ահավոր մի տագնապ է պատում մեր գիտակցությունը: Մարդկության մի զգալի մասի համար վերջնական հրաժեշտը կապված է ուղի արկանելու, ճանապարհ դնելու պարտադիր ծեսի հետ, եւ եթե մենք մեր ձեռքով չենք կատարում այդ գործողությունը, ականատես չենք լինում կամ գոնե չենք լսում այդ մասին, կյանքից դեպի մահ անխուսափելի եւ կենսակա՞ն անցումի մասին, ապա այդ հրաժեշտը կարծես տեղի չի ունենում, եւ մեզ թվում է, թե ինչ-որ չար կատակ է արվել եւ որ այդ անձն ի վերջո, այլ մի գոյաձեւով շարունակում է մնալ այս երկրի վրա եւ որ անգամ հնարավոր է նույնիսկ, օրերից մի օր հանդիպես նրան փողոցում... Ի դեպ, գրեթե նույն կերպ անհետացավ նրա «Ոչնչի խաղ» վեպի հերոսուհիներից մեկը, երբ ընթերցումից հետո դժվար էր ասել. նա կյանքի մեջ մնաց, թե կյանքից դուրս...

Այս արտառոց զգացումը սրեց նաեւ մեկ այլ հանգամանք. անցյալ տարի, նոյեմբերի առաջին տասնօրյակին, Փարիզ հասնելուն պես, իմ առաջին գործը եղավ նրան հանդիպել եւ հետը խոսել մի քանի կարեւոր գործերի մասին. վերջացրել էի նրա «Սեղմված բռունցքներ» վեպի թարգմանությունը եւ որոշ բաներ ունեի ճշտելու հեղինակի հետ, բացի այդ, վաղուց չէի տեսել, ուստի կուզեի պարզապես հանդիպել նրան, զրուցել եւ, վերջապես, Գրողների միության անունից պիտի բանակցեի Հայաստան հրավիրելու եւ այստեղ իր ծննդյան 75-ամյակը հանդիսավորապես նշելու համար: Սակայն իմ բոլոր փնտրտուքներն անարդյունք պիտի վերջանային: Ոչ ոք չգիտեր նրա հասցեն կամ հեռախոսը, մի քանիսն, իհարկե, ասացին, թե վերջերս (մի երկու ամիս, թե՞ երեք, թե՞ չորս...) հանդիպել են նրան փողոցում, թե՞ ինչ-որ հավաքում, թե՞ սրճարանում... Առեղծվածային անորոշության մի շղարշ էր արդեն տարածվում նրա անձի շուրջ: Այդպես լուսանկարներն են խամրում, թերթերի կտրոնները դեղնում, նամակները միանգամից փոշիանում... Կարճ ժամանակում դեռեւս հուշ ու անցյալ չդարձած իրողությունները հնանում են աչքիդ առջեւ:

Մեր ընդհանուր ծանոթներից մեկը նույնիսկ ենթադրեց, թե նա իր հերթական խոշոր հոնորարն ստանալով քաշվել է խաղաղօվկիանոսյան դրախտային կղզիներից մեկը՝ իր կյանքի վերջին օրերն այնտեղ անցկացնելու եւ հնարավոր է նույնիսկ, որ հասցեն ոչ մեկի մոտ չի թողել, ուստի անիմաստ է փնտրելը: Իսկ մեկ ուրիշը, չափազանց բանիմաց մի ընկեր, որ աշխատում է արդարադատության համակարգում, բառերը եւ ձայնը չափավորելով, հայտնեց, թե հավանական է, որ նա այլեւս...

Դա դեկտեմբերի երրորդ տասնօրյակին էր: Կաղանդը եկավ, Նոր տարին անցավ ամեն տարվա պես, առտնին հոգսերը վերադարձան միապաղաղ օրերի հետ, երբ հունվարի 11-ին երեկոյան զանգեցին եւ ընդամենը չորս բառ ասացին. «Վահե Քաչան մահացավ այսօր»:

Ցավի եւ ափսոսանքի զգացումն առավել սաստիկ դարձավ, երբ պարզվեց, որ նա վերջին տարիներն ապրում էր՝ Փարիզի առումով ինձնից քիչ հեռու, գրեթե հարեւան թաղում:

Այսպիսով, վերջակետը դրվեց:

Այնուամենայնիվ առեղծվածային մի բան կար այս ամենի մեջ, որ գալիս ու դառնում էր մեղքի զգացում. ինչո՞ւ թողեցինք, որ մեռնի այդպես մենակության մեջ, արդյոք ի՞նքն էր ցանկացել քաշվել աշխարհից ու մարդկանցից, թե մենք էինք նրան մատնել անուշադրության... Ըստ երեւույթին թե՛ մեկը եւ թե՛ մանավանդ մյուսը: Այո, մտավորականներ կան, որ տարիքի հետ ու որոշ վաստակից հետո մենության կարիք են զգում: Դա նրանց իրավունքն է: Բայց մեր պարտականությունն է մշտապես հիշել եւ նրանց կենդանի ներկայությունը վայելել, քանի դեռ մեր կողքին են, քանի դեռ կան: Դա նախեւառաջ մե՛զ է անհրաժեշտ, դրա կարիքը մե՛նք ունենք: Ինչպե՞ս պատահեց, որ անցած տասը տարիների ընթացքում ոչ ոք չմտածեց նրան հրավիրել Հայաստան, նա, որ առաջիններից մեկը պիտի գար այստեղ, նա, որ ուզում էր իսկապես գալ, շատ էր ուզում (ես դրա ապացույցներն ունեմ), նա, որ կարող էր շատ հաղորդել մեզ եւ Հայաստանն արժեւորել դրսում... Ինչպիսի՜ աններելի վրիպում:

Գոնե նրա նշանավոր վեպի լույս ընծայման առիթով հրավիրվեր... «Մի դաշույն այս պարտեզի մեջ»... Մի վեպ, որը Իլֆ ու Պետրովի հերոսներից մեկի պես բառացիորեն կալանվեց բոլոր «ցարերի» օրոք... Գիրք, որը լույս տեսավ բազմազան արգելքներ հաղթահարելուց հետո՝ մեծահոգի եւ հայրենասեր բարերարի օժանդակության շնորհիվ... Գիրք, որի՝ դժվարությամբ կազմակերպված շնորհանդեսը կարծես ամեն ինչ արվեց տապալելու համար, ընդհուպ նույն շենքում, նույն օրը, նույն ժամին «կարեւոր ժողով մը գումարելը»...

Հոգեհանգստի օրը սակայն մեկ ուրիշ անակնկալ էր սպասում ինձ:

Հանգուցյալի բարեկամներից մեկը՝ Փարիզում բնակվող բեյրութահայ մեծահարուստ մի ընտանիք հոգեհացի հրավիրեց բոլորիս: Սեղանի մոտ, գրողի քույրը՝ տիկին Ալիս Մարլյանը, իր եղբոր վերջին նամակներից մեկը ցույց տվեց ինձ, որ ստացել էր մահվանից մի քանի ամիս առաջ: Քիչ է ասել, թե ամենայն զսպվածությամբ, անցնող կյանքին անվրդով նայող փիլիսոփայի այդ հայացքը, այդ մի քանի տողն ինչպիսի՜ հույզեր ու մտորումներ առաջացրեցին... Ահա այդ ուղերձը (ավելի ճիշտ կլիներ ասել հրաժեշտի այդ խոսքը, վերջնական մեկնումի այդ նախապատրաստությունը...) թարգմանված ամբողջությամբ.

Մարհաբա *

Ես անց եմ կացնում իմ օրերը ծխամորճս քաշելով եւ անցյալի մոխիրները խառնելով:

Ամփոփում:

Ես կամաց-կամաց կառչում եմ օրվա փոքրիկ ուրախություններից: Վերջ վիպական հանգույցներին, լավ գրված նախադասության մտատանջությանը, ճերմակ էջի տագնապին: Պետք է կարողանալ ժամանակին կանգ առնել: Ուղեղը խառնակվում է: Ես վայելեցի գրելու հաճույքը, այժմ վայելում եմ այլեւս չգրելու հաճույքը:

Համբուրում եմ ձեզ, Վահե

Ո՞վ կարող է ասել, թե երբ է ավարտվում գրողի առաքելությունը՝ արարելու, ստեղծելու բառակերտ աշխարհը, հաղթահարելու «ճերմակ էջի տագնապը», որ ամեն օր, ամեն

Վահե Քաչա. 1963 թ. Փարիզ

վայրկյան հետապնդում է նրան, երբ իսկապես գրող է եւ ոչ թե գրամոլ, երբ Աստծո հրամանով, գրականությամբ պայքարում է անէի դեմ... Ո՞րն է այդ սահմանը, որին հասնելուց հետո, սկսում ես արդեն աշխարհին նայել ուրիշ կերպ, երբ ներքին կրակն այլեւս չի այրում քեզ՝ քուն թե արթուն... Ե՞րբ, ինչպե՞ս եւ ինչո՞ւ է կատարվել այդ խորհրդավոր անցումը «գրելու հաճույքից» դեպի «չգրելու հաճույքը» եւ չստեղծագործելը միայն չգրե՞լն է...

Նամակի պատճենի հետ քույրն ինձ տվեց նաեւ մի ցուցակ՝ Վահե Քաչայի բոլոր գրքերը տպագրված ֆրանսերեն, փարիզյան տարբեր հրատարակչություններում. քսանչորս անուն: Այդ ցուցակն ինձ ծանոթ էր, այդ գրքերի մեծ մասը ես կարդացել էի, մի մասն էլ թարգմանել հայերեն... Սակայն նորից, ուշադիր ընթերցելով վեպերի, վիպակների եւ էսսեների այդ շարքը ես մի ապշեցնող հայտնագործություն արեցի. վերջին գիրքը, որ լույս էր տեսել 1981 թ. «Մի դաշույն այս պարտեզի մեջ» վեպն էր, նրա «հայկակա՛ն» վեպը: Դրանից հետո ուրիշ ոչ մի հրատարակում չէր եղել, մնացած բոլոր գրքերը լույս էին տեսել մինչ այդ:

Անշուշտ «չգրելն» այդ թվականից չէր սկսվում: Ես հիշեցի, երբ 1989 թ. օգոստոսին նստած էինք Փարիզի Ռեպուբլիկ հրապարակի սրճարաններից մեկում, Վահեն ասաց, որ հեռուստասերիալային բազմասերիանոց ֆիլմի սցենար է գրում, այնուհետեւ ոգեւորված պատմեց սյուժեն. հոգեբանական, լարված մի պատմություն... Քույրն էլ հաստատեց, որ գրիչն իսպառ վար չէր դրել, որ ժամանակ առ ժամանակ սցենարներ էր գրում «կյանքը շահելու» համար (եւ գուցե այլեւս վեպ, գրականություն չգրելու հաճույքը վայելելու համար)...

Սակայն գրողը որքան էլ որ հմայված լինի կինոմտածողությամբ, այնուամենայնիվ գիրքն է մնում նրա համար իսկական արարումի, գրելու մարմնավորումը, եւ նրա գրողական կենսագրության վերջին արարը փաստորեն դարձել է «հայկական» վեպը: Ինչո՞ւ այդ վեպից հետո, ինչո՞ւ այդքա՞ն շուտ... 1981 թ. նա հիսուներկու տարեկան էր՝ արձակագրի երկրորդ երիտասարդության, փորձի եւ իմաստության միաձուլման ոսկե շրջանը, երբ եռանդը տեղն է, միտքն էլ՝ հասուն: Այդ տարիքից հետո է, որ մեծ վիպասաններն իրենց լավագույն գործերն են ստեղծել...

Ինչպիսի՞ լուրջ պատճառ պիտի ունենար նա իր կենդանության օրոք, սեփական ձեռքերով դադարեցնել վիպասանի իր կենսագրությունը եւ հանդարտ ու անվրդով նայել, թե Վահե Քաչա գրողը (ծնված 1951 թ. Փարիզի «Գալիմար» հրատարակչությունում եւ ավարտված 1981 թ. Փարիզի «Պրես դը լա Սիտե» հրատարակչությունում) ինչպես է օրեցօր հեռանում ժամանակի ամենակուլ հոսքի մեջ: Հեռանում է մնալո՞վ, թե անհետանալով, ջնջվելով մեր հիշողությունից... Չգիտեմ, թե նա ինչպես կբացատրեր, բայց հենց այս քայլով նախեւառաջ ապացուցեց, որ «չգրելը» արարումի ավարտը չէ, քանզի վերջակետ դնելով գրողական իր կարիերային նա ստեղծեց բացառիկ լարվածություն եւ հոգեբանական ազդեցնող խորություն ունեցող մի ինտրիգ («վերջ վիպական հանգույցներին»... վե՞րջ... իսկապե՞ս... հապա ի՞նչ անուն տալ այս առեղծվածին), որը գուցե ամենախորհրդավորը, ամենալարվածը եւ հոգեբանական խորությամբ ամենահագեցվածը դարձավ նրա վեպերից, մի վեպ, որ պիտի գրվի շարունակ, գուցե երբեք չծանծաղացնի մեզ եւ այդպես էլ չհասնի հանգուցալուծման...

Գուցե ուզում էր իր կենդանության օրոք դաժան փորձության ենթարկել Վահե Քաչա գրողին, տեսնել, թե ինչպես է դիմանալու ժամանակի անողոք քննությանը, իսկ գուցե որպես հայազգի մտավորական, որպես հայ մարդ նպատակ էր ունեցել ստեղծել իր հիմնական գործը, որից հետո արդեն պիտի ավարտված համարեր իր առաքելությունն այս կյանքում... Չէ՞ որ Վիլյամ Սարոյանի պես նա իրեն համարում էր օտարալեզու հայ գրող: 1976 թ. իր վեպերի հայաստանյան հրատարակության առաջաբանում նա գրում էր. «Երբ ասացին, որ ինձ թարգմանում են հայերեն, մի քիչ վիրավորվեցի: Ինչպե՞ս կարող են հայ հեղինակին թարգմանել իր լեզվով, քանի որ, եթե իմ գրքերը գրված են ֆրանսերեն, ապա մտածված են հայերեն»: Եվ կարծես ի հաստատումն այս մտքի «Larousse littéraire» («Գրական Լառուս») ֆրանսիական հսկայածավալ գրական հանրագիտարանը Վահե Քաչային ներկայացրել է որպես «écrivain arménien d'expression francaise» («ֆրանսագիր հայ գրող»): Միայն նա էր այդպես ներկայացված: Մյուս բոլոր օտարածին ֆրանսագիրները ներկայացված էին այս կերպ. «dorigine arméniene, russe, polonaise, roumaine...» («ծագումով հայ, ռուս, լեհ, ռումինացի...»):

Հանրագիտարանները, ինչպես հայտնի է, գրվում են որոշակի սկզբունքների խստիվ կիրառմամբ, մանավանդ դարերի ավանդույթ ունեցող ֆրանսիական հանրագիտարանները: Սակայն ինչո՞ւ էին Վահե Քաչայի պարագայում այսպիսի բացառություն թույլ տվել... Արդյոք ինքը՝ հեղինա՞կն էր այդպես ցանկացել... Դարձյալ մի առեղծված:

Ոչ, սա գրողին հատուկ որոշում չէ. *«Պետք է կարողանալ ժամանակին կանգ առնել»*: Իր հիմնական գործը, իր առաքելությունն այսպես ավարտված է համարում մեծ զորավարը, նշանավոր քաղաքագետը, խիզախ լեռնագնացը... (Վճռական ճակատամարտ շահելուց, իր ժողովրդի համար բախտորոշ մի վճիռ իրականացնելուց, բարձր լեռնագագաթ նվաճելուց հետո): Սակայն ո՛չ գրողը:

Նշանակում է, որ նա իր գրականության մեջ արվեստից զատ նաեւ մեկ այլ՝ թերեւս թաքուն, պատվախնդիր մի նպատակ էր դրել, եւ գրականության միջոցով հասնելով այդ նպատակին (հաղթելով իր ամենակարեւոր ճակատամարտը), իր առաքելությունը համարել էր ավարտված: Գրելով ու տպագրելով իր «հայկական» վեպը, նա ապրել էր իր աստեղային ժամը, իսկ նման դեպքերում համոզվածություն է ծնվում, թե դրանից ավելի լավ, ավելի մեծ բան այլեւս չես անի, ուրեմն, ինչո՞ւ մանրանալ...

Մեր կարծիքով սա է միակ հնարավոր եւ տրամաբանական բացատրությունը: Մանավանդ որ մեր իմացած որոշ փաստեր իրավունք են տալիս նման ենթադրություն անելու:

Շատ հավանական է, որ այս հարցերի պատասխանը ես գտնեի նրա թղթերում, նրա անձնական արխիվում՝ չորս մեծ ճամպրուկներ, որոնք գրողի քույրը հոգեհանգստի օրն իսկ, ուշ երեկոյան, իր հետ պիտի տաներ Լոս Անջելես, ուր վաղուց գնացել էր հիմնական բնակություն հաստատելու... Ի՞նչ է լինելու այդ թղթերի ճակատագիրը... Եթե հայրենիքը կենդանի գրողով չհետաքրքրվեց, արդյոք կհետաքրքրվի՞ նրա արխիվով... Եղբայր կորցրած (եւ նոր հրկիզա՞ծ) քրոջը ես չէի կարող հայրենասիրական կոչ անել՝ ճամպրուկների բովանդակությունը հնարավորին չափ շուտ ուղարկել Հայաստան: Ես պարզապես ասացի, որ հայրենիքում Վահե Քաչային շատ են սիրում: Այդպես ասելով ես ժողովրդի սերը նկատի ունեի:

...Նույն օրը երեկոյան վերադառնալով տուն, ես շտապեցի թղթին հանձնել թարմ տպավորություններն ու մտորումները: Սակայն քառասունհինգ տարվա լրագրողի իմ կենսագրության մեջ առաջին անգամ ես նստել էի սեղանի մոտ եւ չգիտեի, թե ինչպես սկսել, ինչպես գրել... Ամեն ինչ թվում էր անկարեւոր եւ ունայն... Եվ ի՞նչ պիտի գրեի, հրաժեշտի խո՞սք... Բայց ինչպե՞ս, ես նրա մեկնելը, հեռանալը չէի տեսել, ի ուղի արկանելու այդ կերպն օտար էր ինձ, վախեցնող, մերժելի... Ուստի որոշեցի բորբոքված նյարդերով չանել այն, ինչը պիտի արվեր ջերմ սրտով, բայց պաղարյուն դատողությամբ:

Օրերը դարձան շաբաթներ, շաբաթներն՝ ամիսներ: Ես նույնիսկ պատվեր ստացա մի երկու խմբագրությունից գրել այդ մասին... Թվում էր, թե դա պիտի ավելի պարտավորիչ դարձներ իմ՝ լրագրողի անելիքը, սակայն ամեն անգամ սեղանի մոտ կամ համակարգչի առջեւ նստելիս բառերն ու մտքերն անհետանում էին. ասես առաջին անգամ կյանքումս պիտի հոդված գրեի թերթի համար, ասես ներքին մի ձայն շշնջար ականջիս. «Քանի դեռ չես գրել հրաժեշտիդ խոսքը, նա շարունակում է ապրել, առնվազն քեզ համար... Ճիշտ է, հեռու, անմատչելի մի տեղում, բայց նա կա, անպայման կա... Քո խոսքը կդառնա մի վերջակետ, որից հետո նա իսկապես կդադարի գոյություն ունենալ...»: Անգամ Փարիզի քաղաքապետ Բերտրան Դելանոեի՝ գրողի քրոջը հասցեագրված ցավակցական նամակն ինձ համար բավարար փաստարկ չէր այդ մի երկու էջը գրելու: Իսկ քաղաքապետներն, ինչպես հայտնի է, ստույգ տեղեկություններ են ստանում իրենց ծառայություններից... («Վահե Քաչան կմնա մեր հիշողության մեջ նաեւ որպես հեղինակ՝ հայոց ցեղասպանությանը նվիրված չափազանց հուզիչ մի գրքի, որը ցնցող մի վկայություն է այն բանի, թե նա ինչպես էր կապված իր մշակույթին, իր արմատներին, իր անցյալին»:)

Գուցե միստիկ մի ցնորք էր սա, յուրատեսակ մի սնահավատություն, գուցեեւ մանկական միամիտ մի հավատ, բայց քանի դեռ Փարիզում էի, ոչ շատ հեռու այն տնից, որտեղ նա էր ապրել, նույն քաղաքում, որտեղ առաջին անգամ հանդիպել էինք, որտեղ նա գրող էր դարձել, ինձ համար անչափ դժվար էր գրել այս խոսքը, եւ միայն Երեւան գալով, այդ տարածությունը կտրելով, նրանից հեռանալով (իսկ հիմա նա որտե՞ղ է...) կարծես փոքր ինչ ուժ գտա վերջապես գրելու ոչ այնքան հրաժեշտի, որքան ականատեսի մտորումները... Քանզի, որքան էլ խենթ լինի իմ հույսը, ինձ թվում է, թե պիտի մի օր անպայման հանդիպեմ նրան փողոցում...

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԹՈՓՉՅԱՆ

Երեւան, նոյեմբեր, 2003 թ.

(*) Արաբերեն՝ բարեւ

ԱԶԳ Մարզական

Սպորտկոմիտեն իր վրա է վերցնում նախապատրաստության ծախսերը

30 հազար դոլար պարգեւավճար եզրափակիչ մտնելու դեպքում

«Ազգն» իր ընթերցողներին ժամանակին հանգամանորեն տեղեկացրել է ֆուտբոլի Եվրոպայի պատանեկան առաջնությունների ընտրական մրցաշարերում Հայաստանի մինչեւ 17 եւ մինչեւ 19 տարեկանների հավաքականների հաջող մրցելույթների մասին: Հիշեցնենք, որ Ուկրաինայում եւ Բուլղարիայում անցկացված ընտրական մրցաշարերում մեր պատանիները գերազանց ելույթ ունեցան եւ իրենց խմբերում գրավելով առաջին տեղը, իրավունք ստացան մասնակցելու հաջորդ փուլին: Այդ փուլում մինչեւ 17 տարեկանների մեր հավաքականի մրցակիցները կլինեն Անգլիայի, Նորվեգիայի եւ Իսլանդիայի իրենց հասակակիցները, իսկ մինչեւ 19 տարեկան պատանիները կմրցեն Գերմանիայի, Սլովակիայի եւ Պորտուգալիայի հավաքականների հետ: Արդեն հայտնի են մինչեւ 17 տարեկանների հավաքականների ընտրական մրցաշարի երկրորդ փուլի անցկացման վայրն ու ժամկետները: Այն անցկացվելու է 2004 թ. մարտի 24-28-ը Անգլիայում: Իսկ մինչեւ 19 տարեկանների մրցաշարի անցկացման վայրը դեռեւս որոշված չէ: Ի դեպ, ֆուտբոլի ՀՀ ֆեդերացիան եւս հայտ է ներկայացրել մրցաշարը Երեւանում կազմակերպելու համար:

PHOTOLURE

Ընտրական մրցաշարում մեր պատանեկան հավաքականների հաջող մրցելույթների առթիվ երեկ ՀՀ սպորտկոմիտեի նախագահ, Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտեի նախագահ Իշխան Զաքարյանն ընդունել էր հավաքականների մարզիչներին ու ֆուտբոլիստներին: Նա ջերմորեն շնորհավորեց պատանիներին ու նրանց մարզիչներին աննախադեպ հաջողության առթիվ (մեր կողմից ավելացնենք, որ դեռեւս 1998 թ. ՀՀ մինչեւ 18 տարեկանների պատանեկան հավաքականն էլ Սեյրան Գալստյանի գլխավորությամբ հաջողությամբ էր հաղթահարել առաջին փուլի արգելքը): Սպորտկոմիտեի նախագահը նշեց, որ այսօրվա պատանիներն ազգային հավաքականի վաղվա հերթափոխն են եւ շատ ուրախալի է, որ վաղ տարիքում տղաները հաղթանակի քաղցրությունն ու բերկրանքը վայելում են: Նա տեղեկացրեց, որ առաջին անգամ սպորտկոմիտեն իր բյուջեից 60 մլն դրամ է հատկացնում երկու պատանեկան հավաքականների նախապատրաստության համար: Նաեւ խոստացավ յուրաքանչյուր հավաքականին 30 հազարական դոլար պարգեւավճար՝ եզրափակիչ փուլ մտնելու դեպքում: Տեղեկացնենք, որ առաջին փուլում հաջող ելույթների համար ֆուտբոլի ՀՀ ֆեդերացիայի կողմից ֆուտբոլիստները 1000-ական դոլար պարգեւավճար են ստացել: Իշխան Զաքարյանը հույս հայտնեց, որ գարնանը մեր ֆուտբոլիստները հաջողությամբ կհաղթահարեն նաեւ երկրորդ փուլի արգելքը եւ կարժանանան խոստացված պարգեւավճարին: Նաեւ տեղեկացվեց, որ մինչեւ 17 տարեկանների պատանեկան հավաքականի գլխավոր մարզիչ Խորեն Հովհաննիսյանին շնորհվել է ՀՀ վաստակավոր մարզչի պատվավոր կոչում: Վկայագիրը նրան կհանձնվի մարզիկների տարեվերջյան հանդիսության ժամանակ ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից:

Շնորհակալական խոսքով հանդես եկան հավաքականների մարզիչներ Խորեն Հովհաննիսյանն ու Միխայ Ստոյկան, ինչպես նաեւ ազգային հավաքականի գլխավոր մարզիչ Միխայ Ստոյկիցան: Նրանք նշեցին, որ վերջապես մեր հավաքականներն էլ միջազգային մրցաշարերում հաջողությունների հասան: Այդ հաջողությունում մեծ է ֆուտբոլիստների, ինչպես նաեւ ֆուտբոլի ֆեդերացիայի ղեկավարության դերը: Հաջողությունը վկայում է, որ մանկապատանեկան ֆուտբոլում դրական տեղաշարժեր են կատարվել: Մարզիչները հավաստիացրին, որ կշարունակեն լրջորեն նախապատրաստվել վճռորոշ փուլին եւ ամեն ինչ կանեն եզրափակիչի ուղեգիր նվաճելու համար: Հուսանք, որ վերջապես մեր հավաքականն էլ, թեկուզ եւ պատանեկան, հանդես կգա ֆուտբոլի Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչ մրցումներում:

Անվտանգ Թռիչքուղի

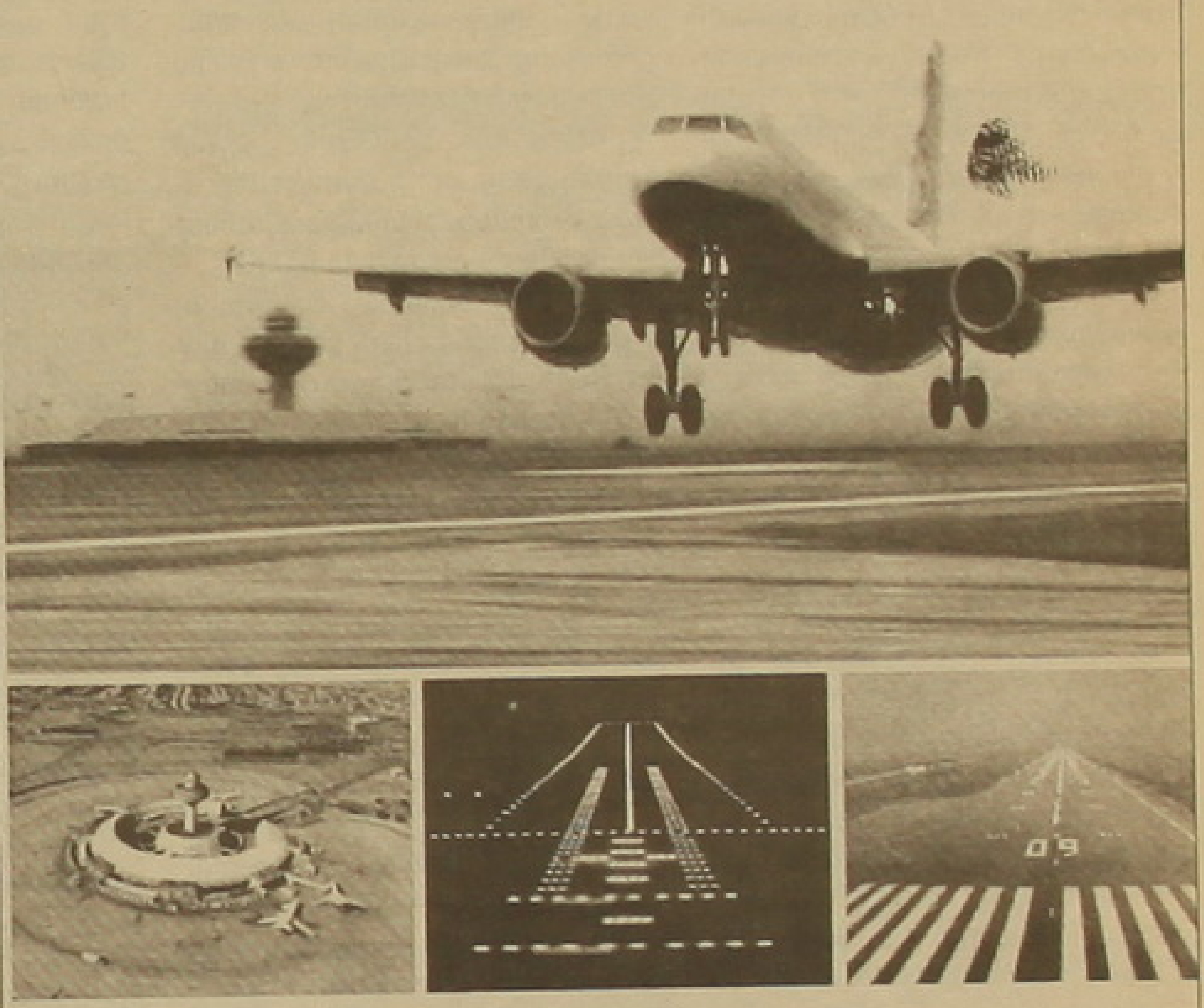

ZVARTNOTS

ARMENIA INTERNATIONAL AIRPORTS

Ժամկետները հայտնի են

Մոսկվայում կայացած բռնցքամարտի եվրոպական ֆեդերացիայի գործկոմի նիստում, որին մասնակցեց նաեւ մարզաձեւի Հայաստանի ֆեդերացիայի փոխնախագահ, միջազգային կարգի մրցավար Դերենիկ Գաբրիելյանը, որոշվել են Եվրոպայի առաջնության անցկացման վայրն ու ժամկետները: Հաջորդ տարի Եվրոպայի առաջնության պարգեւները կվիճարկվեն փետրվարին Խորվաթիայի Պուլա քաղաքում: Ի դեպ, առաջնությունը նաեւ վարկանիշային է լինելու, որտեղ խաղարկվելու են Աթենքում կայանալիք օլիմպիական խաղերի ուղեգրեր: Եվրոպայի առաջնության մենամարտերը սպասարկող մրցավարների թվում կլինի նաեւ Սուրեն Ղազարյանը:

Եվս չորս վարկանիշային մրցաշարեր էլ կանցկացվեն ապրիլին Պլովդիվում, Գյոթեբորգում, Վարշավայում եւ Բաքվում: Վերջին մրցավայրի առնչությամբ Դերենիկ Գաբրիելյանը հարց է բարձրացրել, որ մրցումներից 6 ամիս առաջ Ադրբեջանի արտգործնախարարությունը պետք է պաշտոնապես մեր մարզիկների անվտանգությունն ապահովելու երաշխիքներ տա, հակառակ դեպքում նա առաջարկել է մրցաշարն անցկացնել Մինսկում:

Բանավոր համաձայնություն է ձեռք բերվել Ռուսաստանի բռնցքամարտի ֆեդերացիայի հետ, որպեսզի ՌԴ կազմում աշխարհի երիտասարդների չեմպիոնի տիտղոսին արժանացած Դավիթ Հայրապետյանը, Աշոտ Սահակյանն ու Արթուր Մարաբյանը հանդես գան ՀՀ հավաքականում:

«Յուվենտուսն» էլ հետեւեց «Ռեալի» օրինակին

Չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցաշարի հերթական հանդիպումներն ի հայտ բերեցին 1/8 եզրափակիչի եւս մեկ մասնակցի: Մադրիդի «Ռեալից» հետո բաղձալի ուղեգրին տիրեց նաեւ Թուրինի «Յուվենտուսը»: «D» խմբի առաջատարը հյուրընկալվելիս ոչ-ոքի (0-0) խաղաց «Ռեալ Սոսյեդադի» հետ: Ամենայն հավանականությամբ 2-րդ ուղեգիրը բաժին կհասնի իսպանացիներին: Նույն խմբի հետնապահներ «Օլիմպիակոսի» եւ «Գալաթասարայի» մրցավեճն ավարտվեց հույն ֆուտբոլիստների խոշոր հաշվով (3-0) հաղթանակով:

«A» խմբում սեփական հարկի տակ բավական անսպասելի պարտություն կրեց Մյունխենի «Բավարիան», որը զիջեց Ֆրանսիայի չեմպիոն «Լիոնին»: Հետաքրքրական է, որ հաղթական գնդակը խփեց «Բավարիայի» նախկին հարձակվող բրազիլացի Ջովանե Էլբերը: Խաղասկիզբն անհաջող դասավորվեց «Բավարիայի» համար, որն արդեն 6-րդ րոպեին Ժունինյոյի հարվածից հետո գոլ ընդունեց սեփական դարպասը: Ճիշտ է, 14-րդ րոպեին Մաքայը վերականգնեց հավասարակշռությունը, սակայն ընդմիջումից քիչ անց Էլբերը հաղթանակ պարգեւեց «Լիոնին»:

Նույն խմբում հանդես եկող «Սելթիկը» 3-1 հաշվով պարտության մատնեց «Անդերլեխտին»: Դաշտի տերերը շատ հաջող սկսեցին հանդիպումը եւ առաջին 30 րոպեում, փաստորեն, վճռեցին խաղի ելքը շնորհիվ Լարսոնի, Միլլերի եւ Սատոնի խփած 3 գոլերի: «A» խմբում ուղեգրերի համար պայքարը նոր ուժով է բորբոքվում: Բոլոր չորս թիմերն էլ լավ հնարավորություններ են պահպանում շարունակելու պայքարը հաջորդ փուլում:

Չեմպիոնների լիգայի յուրօրինակ ռեկորդ սահմանվեց «Մոնակոյի» եւ «Դեպորտիվոյի» մրցախաղում: Խաղն ավարտվեց ֆրանսիացիների 8-3 հաշվով հաղթանակով: Մինչ այդ, չեմպիոնների լիգայի մրցաշարում ամենաբարձր արդյունավետությունը գրանցվել էր 2000 թ. «Պարի Սեն Ժերմեն» - «Ռոզենբորգ» խաղում (7-2): Իսկ եվրագավաթների խաղարկություններում կրկնվեց արդյունավետության ռեկորդը: Նման արդյունք գրանցվել էր 1964/65 թթ. չեմպիոնների գավաթի «Լոկոմոտիվ» Բուլղարիա - «Մալմյո» Շվեդիա հանդիպման ժամանակ: «Մոնակոյի» հարձակվող Դադո Պրշոն էլ դարձավ արդյունավետության ռեկորդի համահեղինակ: Խփելով 4 գոլ, նա կրկնեց Մարկո վան Բաստենի (1992 թ.) եւ Սիմոնե Ինձագու (2000 թ.) ռեկորդը: Դեռ մինչեւ ընդմիջում օգտագործելով իսպանացիների սխալները, «Մոնակոն» 5 անգամ գրավեց մրցակցի դարպասը: «Դեպորտիվոյի» մարզիչը ստիպված էր փոխարինել դարպասապահ Մոլինային, սակայն նրան փոխարինած Մունուան էլ դաշտից չհեռացավ առանց գոլ բաց թողնելու: Այս հաղթանակի շնորհիվ «Մոնակոն» գործնականում ապահովեց հաջորդ փուլի ուղեգիրը: Պայքարը շարունակելու լավ հնարավորություն ունի նաեւ «Էյնդհովենը», որը 2-0 հաշվով առավելության հասավ ԱԵԿ-ի նկատմամբ:

«B» խմբում բավական հետաքրքրական իրավիճակ է ստեղծվել: «Լոկոմոտիվից» նախորդ տուրում կրած խոշոր հաշվով պարտությունից հետո «Ինտերը» չկարողացավ ռեւանշի հասնել ռուսների նկատմամբ: Ճիշտ է, արդեն 14-րդ րոպեին Ռեկոբան առաջ մղեց իտալացիներին, սակայն ընդմիջումից քիչ անց Լոսկովը վերականգնեց հավասարակշռությունը: Կիեւի «Դինամոն» ցավալի պարտություն կրեց: «Արսենալի» հետ արտագնա խաղում դինամոյականները մինչեւ 88-րդ րոպեն հաջողությամբ դիմագրավեցին դաշտի տերերի գրոհներին, սակայն խաղավերջում Էշլի Կոուլի խփած գոլը հաղթանակ պարգեւեց «Արսենալին»: «B» խմբում շատ բան կարող է պարզվել նոյեմբերի 25-ին կայանալիք «Լոկոմոտիվ»-«Դինամո» եւ «Ինտեր»-«Արսենալ» հանդիպումներից հետո:

Մրցաշարային աղյուսակներ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
«A» խումբ						
1. Լիոն	4	2	1	1	4-4	7
2. Սելթիկ	4	2	0	2	6-4	6
3. Բավարիա	4	1	2	1	5-5	5
4. Անդերլեխտ	4	1	1	2	3-5	4
«B» խումբ						
1. Ինտեր	4	2	1	1	6-5	7
2. Դինամո	4	2	0	2	5-4	6
3. Լոկոմոտիվ	4	1	2	1	4-3	5
4. Արսենալ	4	1	1	2	2-5	4
«C» խումբ						
1. Մոնակո	4	3	0	1	14-5	9
2. Դեպորտիվո	4	2	1	1	7-9	7
3. Էյնդհովեն	4	2	0	2	4-4	6
4. ԱԵԿ	4	0	1	3	1-8	1
«D» խումբ						
1.Յուվենտուս	4	3	1	0	8-4	10
2.Ռեալ Սոսյեդ.	4	2	1	1	5-5	7
3.Օլիմպիակոս	4	1	0	3	4-4	3
4.Գալաթասարայ	4	1	0	3	3-7	3

Վեճը 40 հազար ֆրանկ «արժեցավ»

ՈՒԵՖԱ-ն քննարկել է Ստամբուլում կայացած Թուրքիա-Անգլիա ընտրական մրցախաղի ժամանակ Դեւիդ Բեքհեմի եւ Օզալան Ալպայի միջեւ տեղի ունեցած միջադեպը: Անգլիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիան տուգանվել է 10 հազար շվեյցարական ֆրանկով, Թուրքիայինը՝ 30 հազար: Տուգանքների նման տարբերությունը պայմանավորված է նրանով, որ թուրքերը մարզադաշտում անհրաժեշտ կարգ ու կանոն չեն ապահովել:

Էջը պատրաստեց
ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ԹԲԻԼԻՍԻ

Վրաստանում կրքերը հանդարտվել են

Սկիզբը էջ 1

80 տոկոս ադրբեջանաբնակ Քվեմո Քարթլին էդ. Շևարդնաձեի հավատարիմ Լևան Մամալաձեի կալվածքն է. ենթադրվում է, որ այդ շրջանում կառավարամետ «Հանուն նոր Վրաստանի» դաշինքը «ստացել» է քվեների մոտ 90 տոկոսը:

Երեկ կառավարամետ դաշինքի առաջնորդներից Իրինա Սարիշվիլին հայտարարեց, որ ինքը կհեռանա դաշինքից, եթե հաստատվի, որ էդ. Շևարդնաձեն հետկուլիսյան բանակցությունների մեջ է Բուրջանաձե-Սահակաշվիլի-Ժվանիա եռյակի հետ: «Հանուն նոր Վրաստանի» դաշինքի մեկ այլ առաջնորդ Վախթանգ Ռչեուլիշվիլին Շևարդնաձեին կոչ արեց տեղի չտալ ընդդիմության ճնշումներին: Իսկ Զուրաբ Պապիաշվիլին, որ միացել էր ընդդիմությանը, ակնարկեց, որ կլքի ընդդիմության շարքերը, եթե խորհրդարանական մանդատների բաշխման շուրջ էդ. Շևարդնաձեի հետ բանակցությունները չդադարեցվեն:

Քաղաքական վերլուծաբան Գիա Նոդիան «Ազգի» հետ զրույցում հավանական համարեց, որ մի քանի օր շարունակ փողոց դուրս եկած և Վրաստանի նախագահին արմատական պահանջներով սպառնացող ընդդիմությունը գործարքի մեջ է էդ. Շևարդնաձեի հետ:

«Ներքաղաքական իրավիճակը համեմատաբար հանդարտվել է, բայց որոշակի մտավախություններ դեռևս կան», ասաց Նոդիան:

Չպետք է բացառել, որ Թբիլիսիում ներքաղաքական իրավիճակի որոշակի հանդարտությունը պայմանավորված է Վրաստանում ԱՄՆ դեսպան Ռիչարդ Մայլսի գործոնով: Վերջինս առանձին հանդիպումներ է ունեցել ընդդիմության և նախագահ Շևարդնաձեի հետ: «Ապակայունության հիմքեր չկան: Ժողովուրդն իրավունք ունի կազմակերպելու խաղաղ ցույցեր», էդ. Շևարդնաձեի հետ հանդիպումից հետո հայտարարեց դեսպան Մայլսը:

Վրացական մամուլը հիշեցնում է, որ հարևան Ադրբեջանում պետական հեղաշրջում կատարվեց 1992 թ., երբ Բաքվում ԱՄՆ դեսպանը Մայլսն էր, ապա Հարավսլավիայում իշխանությունից հեռացվեց Միլոշևիչը, երբ Բելգրադում ԱՄՆ դեսպանը Մայլսն էր:

«Չեմ կարծում, որ նույնը տեղի կունենա Վրաստանում: Պարզապես պետք է հաշվի առնել, որ ԱՄՆ-ի հետաքրքրությունը մեր երկրի հանդեպ բավականաչափ լուրջ է, մինչդեռ խորհրդարանական ընտրությունների մակարդակը ցածր էր», ասաց Նոդիան՝ մեկնաբանելով դեսպան Մայլսի ակտիվ միջամտությունը Վրաստանի ներքին իրադարձություններին:

Ջավախքում հանդարտ է

Երեկ «Ռեգնում» գործակալությունը տարածեց մի հաղորդագրություն, թե Ախալքալաքում տեղակայված ռուսական 62-րդ ռազմակայանում «հայտարարվել է ռազմական իրադրություն»:

Վրաստանում ռուսական անդրկովկասյան զորքերի մամլո ծառայության ղեկավար Ալեքսանդր Լուցկևիչը **«Ազգի»** հետ զրույցում հերքեց այդ տեղեկությունը. «Չեմ կարող ասել, թե ով է տարածել նման ապատեղեկատվություն: Ինքնին տերմինաբանությունը՝ «հայտարարվել է ռազմական իրադրություն», անհեթեթություն է: Ցանկացած ռազմական բազայում իրադրությունը ռազմական է», ասաց Լուցկևիչը:

ՀՀ Կենտրոնական բանկը 07.11.2003 թ. ժ. 9:00-ից սահմանում է արտարժույթի հետևյալ հաշվարկային փոխարժեքները ու գնման և վաճառքի հետևյալ գները

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Հաշվարկային փոխարժեք	Գնում	Վաճառք
USD	1	ԱՄՆ դոլար	563.00	557.40	568.60
EUR	1	եվրո	644.58	640.70	648.40
RUR	1	ռուս. ռուբլի	18.89	17.80	20.00

ԳԵՂԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՅԹ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱՊԱՇՏՊԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԸ (ՀՍԻԿ) ՄԱԿ-Ի ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ՀԱՄԱՏԵՂ Ի ՆՇԱՆԱՎՈՐՈՒՄՆ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՌՉԱԿԱԳՐԻ 55 - ՐԴ, ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՀՌՉԱԿԱԳՐԻ ԵՎ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ 10 - ՐԴ ԵՎ ՀՍԻԿ-Ի 15 - ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՆԵՐԻ

հայտարարում է գեղանկարչական աշխատանքների մրցույթ

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ թեմայով

Մրցույթին կարող է մասնակցել յուրաքանչյուր ոք՝ առանց տարիքային սահմանափակման: Աշխատանքները պետք է կատարված լինեն կտավի վրա, յուղաներկով:

Մասնակցության համար անհրաժեշտ է հայտագրվել ՀՍԻԿ գրասենյակում ոչ ուշ, քան մինչև 2003 թվականի նոյեմբերի 25-ը՝ փոստով, ֆաքսով կամ էլ. փոստով:

Աշխատանքներն անհրաժեշտ է ներկայացնել՝ ՀՍԻԿ գրասենյակ (377202, ք. Վանաձոր, Շիրակացու 1-ին նրբ., թիվ 2) կամ ՄԱԿ ՀՏՎ գրասենյակ (ք. Երևան, Կ. Լիբկնեխտի 14): Աշխատանքների ներկայացման վերջնաժամկետն է 2003 թվականի դեկտեմբերի 7-ը, ժամը 17.00:

Արդյունքների ամփոփումը կկատարվի 2003 թվականի դեկտեմբերի 10-ին՝ Մարդու իրավունքների միջազգային օրը, Վանաձորի Շառլ Ազնավուրի անվան մշակույթի պալատում:

Սահմանված են հետևյալ մրցանակները՝

- առաջին մրցանակ՝ 300 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ
- երկրորդ մրցանակ՝ 200 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ
- երրորդ մրցանակ՝ 100 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ:

Մրցանակներ շահած աշխատանքները կհամալրեն ՀՍԻԿ-ի գեղարվեստի ֆոնդը:

Լավագույն աշխատանքները կներկայացվեն 2004 թվականի մարտի 1-ից 3-ը Երևանում կայանալիք Մարդու իրավունքների կրթության թեմայով միջազգային համաժողովին զուգահեռ նախատեսված ցուցահանդեսին:

Հայկական սահմանադրական իրավապաշտպան կենտրոն
Հեռ.՝ (051) 2 29 67
Ֆաքս՝ (051) 4 47 81
Էլ. փոստ՝ ahakobyan@acrpc.am
www.acrpc.am

«Տիգրիս» ռիէլտորական ընկերությունը կրկին տեղեկացնում է, որ Երևանի «Աղամանդ» ապրանքահումքային բորսայի հարթակում աճուրդային վաճառքի է ներկայացված «Էկոնոմինվեստբանկ» ԲԲԸ-ի գույքը՝

- Բնակելի տուն (ընդ. մակ.՝ 201.1 քմ)

Հասցեն՝ ք. Արմավիր, 45 փող. 40
Գույքի մեկնարկային գինը՝ 1.700.000 դրամ:
Աճուրդները՝ դասական, այնուհետև հոլանդական եղանակով ս. թ. նոյեմբերի 3-ից յուրաքանչյուր երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ, ժ. 13:00, ք. Երևան, Ագաթանգեղոսի 6/1 հասցեով:
Տեղեկությունների համար դիմել «Տիգրիս» ընկերություն:

Հեռ.՝ 53-07-32 կամ 56-31-15, 56-48-83:

Խնդրում ենք բոլոր կազմակերպություններին և քաղաքացիներին Գրիգոր Սարգսի Մելիքյանի (ծնվել է 1955 թ., բնակվել է Երևանի Ավ. Ահարոնյան փողոցի 12 շենքի թիվ 40 բնակարանում) վերաբերյալ տեղեկությունները հայտնել Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների առաջին ատյանի դատարան կամ զանգահարել 24-01-61 հեռախոսահամարով:

AMERICAN FULBRIGHT PROGRAM

The Public Affairs Section of the Embassy of the United States of America is pleased to announce the annual competition for **Fulbright Scholarships** in the United States for the 2004_2005 academic year.

FULBRIGHT

"The Fulbright Program aims to bring a little more knowledge, a little more reason, and a little more compassion into world affairs and thereby to increase the chance that nations will learn at least to live in peace and friendship".

J. William Fulbright

The Fulbright Visiting Scholar Program awards grants to foreign scholars to lecture and/or conduct post-doctoral research at U.S. universities for an academic year or term. The Fulbright Program was named after Senator J. William Fulbright from Arkansas, who proposed the program in 1946 "to increase mutual understanding between the people of the U.S. and the people of other countries". All grants are approved by the Fulbright Foreign Scholarship Board (12 members), which is appointed by the President of the United States.

BASIC REQUIREMENTS FOR THE SCHOLARSHIP

- Armenian citizenship
- Evidence of employment in the Republic of Armenia
- Ph.D.
- Proficiency in English
- Completed application package
- References
- Good health and physical condition

ELIGIBLE FIELDS ARE:

- Political Science, Economics, Social Science
- International Relations, Journalism and Law
- American Studies (History, Literature, Society and Culture of the United States) Chemistry, Public Health and Medicine

APPLICATION PROCEDURE AND COMPETITION SCHEDULE

Applications (hard copy) must be submitted in English. Handwritten, incomplete and late applications will not be considered. Recipients of Fulbright scholarship within the past 5 years will not be considered. All applications, including references, undergo technical and academic reviews. Candidates who satisfy all requirements will be interviewed by the Embassy Fulbright Selection Committee. The Committee will submit the names of the finalists to the Fulbright Board of Foreign Scholarships in the United States by December 15, 2003, for final approval. Selected grantees will be notified of final approval when their affiliations at U.S. universities are confirmed in April 2004.

Applications may be obtained from the Public Affairs Office of the U.S. Embassy in Yerevan or downloaded from the Embassy web site: http://www.usa.am. Completed applications must be submitted to Anahit Khachatryan, Cultural Affairs Assistant, Public Affairs Office, U.S. Embassy, at 52-46-61 or 52-70-01, ext: 4477, who may also be contacted for more information about the scholarship.

FREQUENTLY ASKED QUESTIONS

- How strict are the deadlines? Deadlines are firm.
- If I was not successful in previous competitions, can I apply again? Yes.
- What are the selection criteria? The following factors are considered: professional qualifications, project proposal (quality, feasibility), how the acquired knowledge will be used upon return, English language competence, need for the project to be undertaken in the United States, personal qualifications, quality of references. Preference will be given to candidates with little or no previous experience in the United States.
- What are the basic benefits? Round trip airfare, monthly stipend, book allowance, and settling in allowance.
- Can family members accompany? Yes, but you will be financially responsible for them.
- Do I have to arrange university affiliation in the United States? It is recommended that you submit a letter of invitation from a U.S. university in your application package. If you don't know where your project can be accomplished, the affiliation will be arranged by one of the Fulbright administering agencies.
- Should I mail references together with the application package? Referrers should fax directly to the Public Affairs Office of the U.S. Embassy, or enclose the letters in separate sealed envelopes in the application package.

Deadline for submission: November 19, 2003.

Համակարգչային ուսուցման կենտրոն "CompMaster"

MS Windows, Word, Excel, Internet, E-mail, fax, printer, scanner

MS Excel (yrn.) MS Access Corel Draw Adobe Photoshop
QuarkXPress ArchiCAD 3D MAX Studio

C ++ Visual C ++ Visual Basic Java Visual FoxPro

HTML, Java Script, (+ MS FrontPage, Macromedia Dreamweaver)
HTML (yrn.), Macromedia Dreamweaver MX, CSS, DHTML
Macromedia Flash, Action Script

ASP, PHP, JSP

Արովյան 16
Հեռ.(+374 1) 564218
E-mail; comp@master.am
Http:// www.master.am

For Your Internal News of Armenia Log on to
www.azg.am
In Armenian Russian, English, and Turkish

Գովազդի համար զանգահարել՝ 58-24-83

«Գինդ» տպագրատուն, Երևան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 6. 11. 2003 Գինը՝ 100 դրամ